

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Erik Nermark Hjelm

Beskattning av Bitcoin i ljuset av likformighetsprincipen

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Axel Hilling

Termin för examen: Period 2 HT2018

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte	8
1.3 Frågeställning	8
1.4 Metod och material	8
1.5 Avgränsning	11
1.6 Disposition	12
2 KRYPTOVALUTA – VAD ÄR DET?	13
2.1 Introduktion	13
2.2 Konvertibla vs icke-konvertibla virtuella valutor	13
2.3 Centraliserade vs icke-centraliserade virtuella valutor	14
2.4 Kryptovalutor	15
2.4.1 Blockkedjor	15
2.4.2 Kryptovalutan Bitcoin	17
2.4.2.1 Bitcoins syfte och funktion	17
2.4.2.2 Risker relaterade till Bitcoin	19
2.4.3 Handel med Bitcoin	21
2.4.3.1 Direktinvestering	21
2.4.3.2 Bitcoin CFD:s	21
2.4.3.3 Bitcoincertifikat	22
2.5 Sammanfattning	23
3 VALUTOR – VAD ÄR DET OCH HUR HANDLAS DE?	24
3.1 Ett historiskt perspektiv	24
3.2 Tre teorier om vad pengar är	26
3.3 Handel med valutor	29

3.3.1	Valutapar	29
3.3.2	Valutaderivat	29
3.3.2.1	Valutaoptioner	30
3.3.2.2	Valutaterminer	31
3.3.2.3	Valutaindexobligationer	31
3.4	Sammanfattning	32
4	LIKFORMIGHET OCH SKATT PÅ FINANSIELLA PRODUKTER	34
4.1	En god skattelagstiftning	34
4.2	Likformighetsprincipen	36
4.3	En reformerad inkomstbeskattning	38
4.3.1	Likformig och enkel kapitalbeskattning	38
4.3.2	Avdragsbegränsning till följd av möjliga skattekrediter	40
4.3.3	Kapitalvinstbeskattning av finansiella produkter	41
4.3.3.1	Delägarätter	42
4.3.3.2	Fordringsrätter	43
4.3.3.3	Andra tillgångar	45
4.4	Sammanfattning	45
5	KLASSIFICERING AV FINANSIELLA PRODUKTER	47
5.1	Introduktion	47
5.2	Delägar rätt eller fordringsrätt?	47
5.2.1	Delägarätter	47
5.2.2	Fordringsrätter	49
5.3	Klassificering av valutaprodukter	51
5.4	Klassificering av Bitcoin	52
5.4.1	Direktinvestering	52
5.4.2	Bitcoincertifikat och CFD:s	54
5.5	Sammanfattning	56
6	ANALYS OCH SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	58
6.1	Uppsatsens syfte och frågeställningar	58
6.2	Är gällande rätt rimlig mot bakgrund av likformighetsprincipen?	59
6.2.1	Realekonomisk tolkning	59
6.2.2	Är svensk kapitalvinstbeskattning likformig?	61
6.3	Sammanfattande slutsatser	65
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	66
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	70

Summary

This paper examines how financial products are classified within the capital gains bracket and what tax differences follow from such classification. Based on practice and the methodology of the Income tax act, the paper describes how a divestment of the cryptocurrency Bitcoin should be classified and taxed. The result is thereafter analyzed from the perspective of the principle of uniformity and other objectives of the tax system, such as simplicity and predictability.

The cryptocurrency Bitcoin was introduced in 2008 as an alternative to the traditional Fiat currencies, with the purpose of decreasing transactional costs and increase payment security. Although the primary goal of Bitcoin is to function as money, cryptocurrencies are also the subject of speculation for investors. For many, the last years' rapid value increase has led to large economic gains. For others, the equally rapid decreases have led to large losses. Hence, the question of how capital gains and losses from trading with Bitcoin should be taxed has been brought to light.

The regulation for the Swedish capital gains taxation were established together with the tax reform of 1990. Some of the overarching goals of the reform were to make the taxation system simpler and fairer, as well as making taxation uniform across the same levels of income. As a mean of reaching this goal, all capital gains were gathered under the income type "capital", with a uniform tax rate of 30 percent. Since the realization principle enables the creation of so-called interest-free tax credits, the legislator diverted from the principle of uniformity by creating differences in the taxation of same assets; such as tax deductions for shares, bonds and "other assets". The differentiation was founded on the basis of risk, and the difficulty with which the product is controlled in terms of trade. Least favorable is the taxation of "other assets" in chapter 52 of the Income tax act. Assets that may not be classified as shares or bonds are taxed in that category.

Ultimately, for a product to be classified as a share, value fluctuations have to be based on the economic performance of the issuing company. Since Bitcoin is not issued by a company, and the value is solely based on market supply and demand, Bitcoin should not be classified as a share for the sake of taxation. Neither can Bitcoin be classified as a foreign currency which is taxed according to the rules of bonds, since the cryptocurrency does not meet any of the main definitions of legal tender according to economic theory nor legislation. Hence, a divestment should be taxed according to the rules of “other assets” in chapter 52.

Lastly, my interpretation is taxation of Bitcoin and other financial products does not meet the requirements of uniformity. The different treatment of financial products could, according to me, not be justified through reasons of tax credit, nor based on the difficulty of controlling the trade of Bitcoin. The valuation of Bitcoin cannot be deemed predictable, and the creation of tax credits should not be seen as more likely through investments in Bitcoin in comparison to other investments in currency products. Neither should control difficulties for the Swedish tax agency create the basis for an argument of limited right of deduction of capital losses.

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att utreda hur finansiella produkter klassificeras i inkomstslaget kapital, och vilka skatterättsliga skillnader som finns mellan de olika kategorierna i inkomstslaget. Utifrån praxis och inkomstskattelagens systematik redogörs för hur en avyttring av kryptovalutan Bitcoin ska klassificeras och beskattas. Gällande rätt analyseras sedan mot bakgrund av principen om likformighet och skatterättens övriga mål om bland annat enkelhet och förutsebarhet. För att uppnå uppsatsens syfte har en traditionell rättsvetenskaplig undersökning genomförts.

Kryptovalutan Bitcoin lanserades 2008 som ett alternativ till de traditionella valutorna, i syfte att bland annat minska transaktionskostnader och öka säkerheten vid betalningar. Även om Bitcoins primära syfte är att fungera som pengar, utgör kryptovalutan i hög grad ett spekulationsobjekt för investerare. För många har de senaste årens skenande kryptovalutakurser inneburit stora ekonomiska vinster. För andra har de snabba nedgångarna inneburit minst lika stora förluster. Frågan om hur kapitalvinster och kapitalförluster från handel med Bitcoin ska beskattas har därför satts på sin spets.

Reglerna för den svenska kapitalvinstbeskattningen lades fast i och med 1990-års inkomstskattereform. Några av de uttalade målen i reformarbetet var att göra skattesystemet enklare och mer rättvist, samt att beskattningen skulle vara likformig så att personer med samma beskattningsbara inkomst träffas av lika hög skatt. I syfte att uppnå detta samlades i stort sett alla kapitalinkomster i ett nytt inkomstslag kapital, med en likformig skattesats på 30 procent. Eftersom realisationsprincipen möjliggör tillskapandet av så kallade räntefria skattekrediter gjorde lagstiftaren ett avsteg från principen om likformighet, och avdragsreglerna för delägarrätter, fordringsrätter och andra tillgångar skiljer sig åt. Åtskillnaden gjordes främst mot bakgrund av hur riskfylld en produkt är och vilka kontrollsvårigheter som finns relaterade till en handel med produkten. Minst fördelaktig är en beskattning enligt reglerna

om ”andra tillgångar” i 52 kap. IL. Till denna kategori hänförs sådana tillgångar som varken kan anses utgöra delägarrätter eller fordringsrätter.

Avgörande för om en produkt kan anses utgöra en delägarrätt är om värdförändringen beror på det utgivande företags ekonomiska utveckling. Eftersom Bitcoin inte ges ut av ett företag och värdet endast beror på utbudet och efterfrågan på marknaden, kan Bitcoin inte anses utgöra en delägarrätt i inkomstskattelagens mening. Inte heller kan Bitcoin anses utgöra en utländsk valuta som beskattas enligt reglerna om fordringsrätter, eftersom kryptovalutan inte uppfyller några av de huvudsakliga definitionerna av pengar, varken enligt ekonomisk teori eller lagstiftning. En avyttring ska således beskattas enligt reglerna om ”andra tillgångar” i 52 kapitlet.

Avslutningsvis är jag av uppfattningen att beskattningen av Bitcoin och andra finansiella produkter inte möter kravet på likformighet. Den olikformiga behandlingen av olika finansiella produkter kan enligt min mening inte rättfärdigas av varken skattekreditskäl eller kontrollsvårighetskäl. Värdeförändringarna på Bitcoin kan inte anses vara förutsebara, och tillskapandet av skattekrediter bör inte vara mer sannolik genom en investering i Bitcoin än vid investeringar i andra valutaprodukter. Inte heller anser jag att Skatteverkets svårigheter med att kontrollera huruvida en förlust faktiskt är verklig i taxeringsarbetet borde utgöra ett argument för en begränsad avdragsrätt.

Förord

Först och främst vill jag vill rikta ett stort tack till min handledare Axel Hilling för värdefulla tips och ett genuint engagemang genom detta arbete. Jag vill även tacka Viveka Alander och Henrik Ohlin som kom med massor av bra förslag till uppsatsämnen, och även gav mig möjligheten att kombinera uppsatsskrivande med praktiskt arbete. Men framför allt vill jag tacka alla mina fantastiska vänner som gjort studietiden i Lund oförglömlig!

Malmö i mars 2019

Erik Nermark Hjelm

Förkortningar

CFD	Contracts for Difference
ECB	Europeiska centralbanken
FATF	Finanical Action Task Force
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelag (1999:1229)
KL	Kommunalskattelag (1928:370)
Prop.	Proposition
RF	Regeringsformen
Riksbankslagen	Lag (1988:1385) om Sveriges riksbank
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SN	Skattenytt
SOU	Statens offentliga utredningar
SRN	Skatterättsnämnden
SvSkT	Svensk skattetidning

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Skatteverket meddelade i början av 2019 att kontrollen avseende handel med kryptovalutor ska utökas och intensifieras.¹ När Bitcoin som första kryptovaluta lanserades 2008 var det svårt att föreställa sig vilket genomslag detta fenomen skulle få. Idag, lite mer än tio år senare, finns fler än 2000 olika kryptovalutor med ett samlat marknadsvärde på drygt 120 miljarder dollar.² För många har de senaste årens skenande kryptovalutakurser inneburit stora ekonomiska vinster. För andra har de snabba nedgångarna inneburit minst lika stora förluster.

Reglerna för den svenska kapitalvinstbeskattningen lades fast i och med 1990-års inkomstskattereform. Utbudet av nya finansiella produkter har sedan dess ökat kraftigt men skattelagstiftningen är i stort sett oförändrad på området. Beskattningen av dessa produkter har därför i regel fått utvecklas genom praxis, och så sent som i december 2018 slog Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) fast hur en avyttring av Bitcoin ska beskattas, nämligen varken som en delägar rätt eller fordringsrätt utan enligt bestämmelserna om ”andra tillgångar.”³ Utgången i målet är inte en självklarhet, särskilt har diskuterats om Bitcoin snarare inkomstskattmässigt bör klassificeras som en utländsk valuta mot bakgrund av dess realekonomiska innebörd och principen om likformighet. Någon praxis om beskattning av kapitalvinster och förluster hänförliga till handel med kryptovalutaderivat finns däremot inte trots att produkterna är populära investeringsobjekt.

---

¹ Skatteverket (2019) Det här granskar Skatteverket i år.

² Coin Market Cap, Currencies.

³ Hilling (2008) s. 700; HFD:s dom i mål nr 2674-18.

1.2 Syfte

Eftersom inkomstskattelagen delar upp finansiella produkter i olika kategorier och skattereglerna i viss mån skiljer sig åt mellan kategorierna, är det av stor betydelse att klassificeringen görs på ett korrekt sätt. I syfte att fastställa gällande rätt kommer uppsatsen utreda hur finansiella produkter klassificeras i inkomstslaget kapital, samt redogöra för de skattemässiga skillnaderna mellan kategorierna. Beskattningen av kryptovalutor kommer sedan jämföras med beskattningen av traditionella valutaprodukter i syfte att belysa eventuell brist på likformighet i skattesystemet.

1.3 Frågeställningar

För att uppnå uppsatsens syfte utgår framställningen från tre frågeställningar:

- Vad är en kryptovaluta och hur ska en avyttring beskattas enligt gällande rätt?
- Hur ska finansiella produkter klassificeras i inkomstslaget kapital?
- Är gällande rätt rimlig och tillfredsställande mot bakgrund av likformighetsprincipen och skattesystemets övergripande mål?

1.4 Metod och material

För att uppnå uppsatsens syfte, det vill säga att fastställa gällande rätt avseende beskattning av kryptovalutor, har jag genomfört en traditionell rättsvetenskaplig undersökning. Detta innebär att jag använt mig av auktoritära rättskällor såsom lagtext, generella principer, förarbeten, rättspraxis, doktrin samt uttalanden från myndigheter. En undersökning av dessa rättskällor görs enligt rättskälleläran och deras inbördes hierarki för att fastställa gällande rätt. Eftersom undersökningen omfattar nya finansiella produkter som inte förekom då dagens skattesystem lades fast, har även vissa mindre auktoritativa rättskällor som inte tillhör den traditionella

rättskällevärdet, exempelvis publiceringar från finansiella institut och olika internationella organisationer, använts som stöd i empirin. De har dock tillmätts mindre betydelse än vad som varit fallet om det hade rört sig om mer auktoritära rättskällor. Jag har i min undersökning utgått från att rätten utgör ett system och mina ställningstaganden i enskilda fall ska passa in i det systemet, i syfte att minska utrymmet för godtycke.⁴ I den mån mina egna värderingar och ställningstaganden förekommer är avsikten att de ska vara underbyggda av framställningen och redovisas tydligt.⁵

Det begränsade utbudet av praxis och forskning avseende beskattning av kryptovalutor har påverkat urvalet av material. Den enda svenska rättsvetenskapliga litteraturen på området är *Kryptovalutor: Särskild rättsverkan av bitcoins och andra liknande betalningsmedel* av Emil Elgebrant, jur.dr. i civilrätt vid Linköpings universitet. Även om denna bok har haft stor betydelse för undersökningen, så behandlar den inte de kapitalskatterättsliga aspekterna för fysiska personer i någon större utsträckning. Vidare är HFD:s dom i mål nr 2674-18 från december 2018 det enda avgörandet som behandlar frågan om kapitalvinstbeskattning av kryptovalutor. Elgebrants bok skrevs före detta avgörande och utgången i målet analyseras därför inte hans avhandling.

Viss internationell litteratur finns däremot på området, och särskilt har Aleksandra Bals doktorsavhandling *Taxation, Virtual Currency and Blockchain* spelat en avgörande roll för undersökningen av Bitcoins konstruktion och risker relaterade till en investering i kryptovalutan. Eftersom hennes avhandling inte behandlar svensk rätt har den däremot haft begränsad betydelse för den skatterättsliga behandlingen av kryptovalutor.

Istället har jag framför allt lutat mig mot traditionell litteratur och praxis som behandlar skatt på andra finansiella instrument. Praxis från Högsta förvaltningsdomstolen avseende beskattning av olika typer av delägaraktier

---

⁴ Kaldal och Sjöberg (2018) s. 13-14.

⁵ Ibid. s. 18.

och fordringsrätter har givit vägledning för klassificeringen av kryptovalutor. Men särskilt har Axel Hilling, Mattias Dahlberg, Ulf Tivéus och Sara Jacobsson givits stort utrymme i uppsatsen. Dahlbergs bok *Ränta eller kapitalvinst: Grundproblem i kapitalinkomstbeskattningen – särskilt vad gäller finansiella instrument i gränlandet mellan lånekapital och eget kapital* har varit betydelsefull för uppsatsens redogörelse för skillnaden mellan delägarrätter och fordringsrätter. Tivéus och Jacobssons bok *Skatt på finansiella instrument* har också haft stor betydelse för dels utredningen av hur finansiella instrument ska klassificeras skattemässigt, dels hur lagstiftarens mål om en likformig beskattning kommer till uttryck i inkomstskattelagen.

Den främsta och mest inflytelserika källan på området är dock, enligt min mening, Axel Hilling och hans artiklar *Kapitalvinstbeskattning av finansiella produkter* och *Avkastning från financial spread betting – kapitalvinst eller lotterivinst?*. Detta märks främst eftersom övriga författare på området frekvent hänvisar till dessa artiklar. För min del har artiklarna spelat en avgörande roll för utredningen av hur kryptovalutor och andra nya finansiella produkter ska klassificeras inkomstskattemässigt.

Eftersom Anna Lewanders avhandling *Den skatterättsliga gränsdragningen mellan ränta och utdelning: klassificering på gränsen mellan skatterätten och redovisningsrätten* från 2017 är en av de senaste på området har den haft viss betydelse för uppsatsen. Dessvärre behandlar den inte kryptovalutor eller andra nya finansiella instrument i någon större utsträckning.

Det faktum att valuta inte definieras i lag har inneburit att jag fått söka viss information utanför den traditionella juridiska litteraturen. I undersökningen av vad pengar är har jag, utöver bland annat publikationer från Sveriges Riksbank, använt mig av framför allt internationell nationalekonomisk litteratur. Särskilt har fokus legat på den brittiske ekonomen Stanley Jevons verk *Money and the Mechanism of Exchange*. Avslutningsvis har Sven-Olof Lodins artikel *Några kvalitetskrav på en god skattelagstiftning* från 2007,

parallellt med förarbeten till inkomstskattelagen, varit viktiga källor för fastställandet av likformighetsprincipen betydelse för svensk skatterätt.

1.5 Avgränsning

Uppsatsen fokuserar på hur avyttringar av Bitcoin och andra finansiella produkter vars värde är beroende av Bitcoins värdeutveckling ska beskattas hos fysiska personer i inkomstslaget kapital. Eftersom Bitcoin är i särklass den kryptovaluta som handlas i störst omfattning, omfattar uppsatsen därför främst Bitcoin. Många kryptovalutor är dock konstruerade på ett likartat sätt och slutsatserna i denna uppsats bör således även kunna tillämpas på andra kryptovalutor.

Eftersom fokus ligger på kapitalvinstbeskattning hos fysiska personer, behandlar jag inte frågorna rörande hur handel med kryptovalutor i näringsverksamhet förhåller sig till inkomstskatterätten eller de mervärdesskatterättsliga aspekterna relaterade till detta. Det finns dock en del praxis på detta område och vissa frågetecken kvarstår, varför vidare utredning vore intressant.⁶

---

⁶ I HFD:s dom i mål nr 7101-13 från 2016 beslutade HFD efter förhandsavgörande från EU-domstolen att en näringsverksamhet som erbjuder växling av traditionell valuta till Bitcoin anses vara omsättning av tjänster och omfattas därför av undantag från mervärdesskatt. Intressant i målet är att HFD likställer Bitcoin med andra traditionella valutor vid tillämpning av artikel 135.1.e i mervärdesskattedirektivet. Avgörandet belyser hur en tillgång kan klassificeras olika beroende på om det rör inkomstskatt eller mervärdesskatt.

Ytterligare ett område som ligger utanför omfattningen av denna uppsats men som förtjänar en närmare undersökning är omständigheten att Skatteverket sedan hösten 2018 börjat beskatta mer omfattande handel av Bitcoin i inkomstslaget näringsverksamhet. Fysiska personers så kallade day-trading med traditionella värdepapper beskattas däremot i regel som inkomst av kapital. Se Kammarrätten i Stockholms dom 2018-11-09 i mål nr 6759-18 och 6760-18.

1.6 Disposition

Uppsatsen inleds med att i kapitel 2 redogöra för innebörden och konstruktionen av kryptovalutor, och då särskilt kryptovalutan Bitcoin. Vidare diskuteras hur Bitcoin kan handlas och vilka risker som finns relaterade till en investering i kryptovalutan. I kapitel 3 ges först ett historiskt perspektiv på vad pengar är och det mynnar sedan ut i tre teorier om hur pengar och valutor definieras i framför allt den ekonomiska litteraturen. Kapitel 3 avslutas med en genomgång av hur valutor och andra valutaprodukter handlas.

Kapitel 4 inleder uppsatsens andra avsnitt där fokus går över till den skatterättsliga aspekten av handel med olika finansiella produkter. Inledningsvis ges en översikt av hur den svenska kapitalvinstbeskattningen är uppbyggd och vilka principer som styr lagstiftningen på området. En av dessa är principen om likformighet som presenteras mer utförligt i detta kapitel. Avslutningsvis redogörs för de olika avdragsreglerna för kapitalförluster som gäller vid beskattningen av finansiella produkter.

I kapitel 5 redogörs för hur olika finansiella produkter ska klassificeras i inkomstskattelagen. En övergripande undersökning av skillnaden mellan delägarätter och fordringsätter görs inledningsvis, och sedan följer två avsnitt om hur valutaprodukter samt Bitcoin och andra finansiella produkter med en avkastning knuten till Bitcoin ska klassificeras skattemässigt. Uppsatsens avslutande kapitel 6 knyter sedan ihop utredningen med en analys och sammanfattande slutsatser från tidigare kapitel.

2 Kryptovaluta – vad är det?

2.1 Introduktion

För att kunna diskutera den legala klassificeringen och definitionen av ny teknologi, måste man ha en tydlig förståelse för vad teknologin faktiskt är. Utgångspunkten för denna uppsats är juridisk och jag kommer därför försöka förklara, på ett så översiktligt men ändå så korrekt sätt som möjligt, innebörden av en kryptovaluta.

Inte sällan används begreppen kryptovalutor och virtuella valutor synonymt. Jag väljer emellertid att använda mig av den klassificering som bland annat Europeiska centralbanken (ECB) och The Financial Action Task Force (FATF) tillämpar, där de två skiljs åt och kryptovalutor klassificeras som en underkategori till virtuella valutor.⁷

En virtuell valuta är en digital representation av värde som kan handlas digitalt och fungerar som bytesmedel, och/eller en kontoenhet och/eller en lagring av värde. Virtuella valutor ges varken ut eller garanteras av någon jurisdiktion, utan fyller endast sina funktioner som bytesmedel, kontoenhet och/eller värdelagring genom att användarna av den virtuella valutan gemensamt är överens om att så är fallet.⁸

2.2 Konvertibla vs icke-konvertibla virtuella valutor

FATF delar i sin definition upp virtuella valutor i två kategorier: konvertibla och icke-konvertibla. ECB tillämpar en annorlunda kategorisering, nämligen

---

⁷ Schembri (2018) s. 15; Bal (2019) s. 38.

⁸ FATF (2014) sid. 4.

virtuella valutasystem som är slutna, sådana med enkelriktat flöde och sådana med dubbelriktat flöde.⁹ Innebörden är dock ganska snarlik och jag väljer här att tillämpa FATF:s klassificering eftersom den är något enklare.

Konvertibla virtuella valutor har ett likvärdigt eller motsvarande värde i ”riktiga” valutor, och kan växlas fram och tillbaka mot dessa. Till denna kategori hör bland andra Bitcoin.¹⁰ De konvertibla virtuella valutorna kan skilja sig åt genom att vissa kan växlas direkt med utgivaren av den virtuella valutan, medan andra kräver en tredje part.¹¹

Icke-konvertibla virtuella valutor är avsedda att endast användas i en bestämd virtuell domän eller värld, som exempelvis i Massive Multiplayer Online Role-Playing Game (MMORPG), där spel som World of Warcraft ingår. Användandet av den virtuella valutan regleras i denna virtuella domän eller värld, och kan inte växlas tillbaka mot en traditionell valuta.¹²

2.3 Centraliserade vs icke-centraliserade virtuella valutor

De konvertibla och icke-konvertibla virtuella valutorna kan sedermera delas in i ytterligare två kategorier: centraliserade och icke-centraliserade. De centraliserade virtuella valutorna kontrolleras av en tredje part; en så kallad auktoritär administratör som ger ut valutan, bestämmer reglerna för dess användande, upprätthåller en central huvudbok för betalningar samt har makten att lösa in valutan genom att dra in den. Valutakursen för en centraliserad konvertibel virtuell valuta kan antingen vara flytande, det vill säga bestämmas genom marknadens utbud och efterfrågan, eller fastställas av administratören till ett fast värde bestämt i någon laglig valuta eller genom

---

⁹ Bal (2019) s. 36 f.

¹⁰ FATF (2014) sid. 4.

¹¹ Ibid. s. 13 punkt 9.

¹² Ibid. s. 4.

någon annan verklig värdelagring, exempelvis guld.¹³ Ett exempel på en centraliserad virtuell valuta är World of Warcraft-gold, som används för att köpa olika tilläggfunktioner i spelet.

De icke-centraliserade, eller decentraliserade virtuella valutorna är vad som ofta benämns *kryptovalutor*. Dessa har alltså inget centralt administrativt organ, utan brukar beskrivas som matematikbaserade kryptovalutor med peer-to-peer-teknik och öppen källkod.¹⁴ Det mest väsentliga är just decentraliseringen av makt: det finns ingen central auktoritet som övervakar eller kontrollerar valutan eller transaktionerna. Peer-to-peer tekniken innebär just att valutan fungerar utan inblandning från en central myndighet eller bank.

2.4 Kryptovalutor

2.4.1 Blockkedjor

Kryptovalutor tillhör alltså underkategorin decentraliserad konvertibel virtuell valuta. Enligt ECB:s definition utgör de ett s.k. dubbelriktat virtuellt valutasystem, det vill säga ett sådant där den virtuella valutan kan växlas in och växlas tillbaka mot en sedvanlig valuta.¹⁵

Kryptovalutor utgör däremot inte en uniform eller ensartad kategori. Dels kan de delas in i två underkategorier: coins och tokens, dels kan kryptovalutaprotokollen, det vill säga det som styr administrationen av kryptovalutorna, se väldigt olika ut även mellan sådana som hamnar inom samma kategori.¹⁶ Kortfattat kan sägas att skillnaden mellan coins och tokens är att coins är en typ av kryptovaluta som fungerar helt oberoende av någon annan plattform, och dess primära syfte är att fungera som pengar. Tokens

---

¹³ Bal (2019) s. 37.

¹⁴ FATF (2014) sid. 5.

¹⁵ Elgebrant (2016) s. 16.

¹⁶ Ibid. s. 17.

däremot är en värdeenhet som drivs på en redan existerande blockkedja, det vill säga en kryptovaluta som är beroende av en annan plattform för att kunna fungera, och är snarare en investeringstillgång än pengar.¹⁷ Väldigt förenklat är en blockkedja en decentraliserad databas som fungerar som en publik loggbok, där varje händelse i databasen lagras genom att ett så kallat block adderas till kedjan av händelser. Varje block innehåller information om transaktionen och vilka som deltar i den. Blockkedjan kan med andra ord sägas vara ett sorts bokföringssystem där alla tidigare transaktioner registreras. Databasen lagras sedan på varje så kallad nod (dator) som ingår i peer-to-peer-nätverket, och på så sätt är det nästintill omöjligt att manipulera transaktioner, eftersom varje nod i nätverket har en kopia av databasen och en majoritet av noderna måste konfirmera en transaktion för att denna ska vara giltig.¹⁸

Bitcoin är en så kallad coin, och är den mest populära decentraliserade konvertibla valutan. Eftersom svensk praxis endast behandlat skatterelaterade frågor rörande just Bitcoin, och det är den mest handlade kryptovalutan i Sverige, har jag valt att fokusera enbart på Bitcoin för att avgränsa arbetet något. Men sammanfattningsvis kan följande gemensamma egenskaper identifieras hos de allra flesta kryptovalutor: (1) de är skapade genom tekniska instruktioner i ett kryptovalutaprotokoll, (2) upphovsmannen är anonym, (3) den har ett ekonomiskt värde på en marknad till följd av utbud och efterfrågan, och (4) kryptovalutan fungerar som betalningsmedel på denna marknad för de som accepterar den som betalningsmedel.¹⁹ Stefan Lindskog har även konstaterat att många kryptovalutor har det gemensamt att de i hög grad utgör spekulationsobjekt.²⁰ Som anförts i föregående stycke är ett coins primära syfte att fungera som pengar. Detta hindrar emellertid inte att valutan snarare utgör spekulationsobjekt för många användare. Vad som hittills redogjorts för i kapitel 2 kan illustreras enligt nedan:

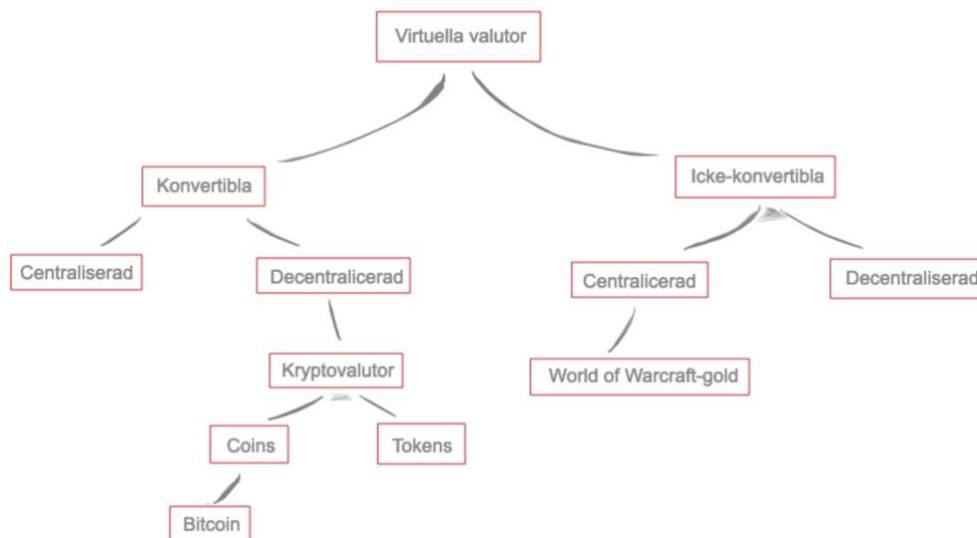
---

¹⁷ Bal (2019) s. 38 f.

¹⁸ Bitcoin.org, Hur fungerar Bitcoin?.

¹⁹ Elgebrant (2016) s. 18.

²⁰ Lindskog (2018) s. 74, fotnot 171.

2.4.2 Kryptovalutan Bitcoin

2.4.2.1 Bitcoins syfte och funktion

Bitcoin är den första konvertibla decentraliserade virtuella valutan och uppfanns 2008, då pseudonymen Satoshi Nakamoto publicerade texten *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System* som förklarade kryptovalutans syfte, egenskaper och funktion.²¹

Syftet bakom Bitcoin var att skapa ett elektroniskt betalsystem baserat på kryptografi istället för tillit. Nakamoto menade att handel på internet nästan uteslutande är beroende av finansiella institutioner, vilka fungerar som en slags betrodd tredje part som måste processa samtliga betalningar som görs. Denna förmedling som krävs av finansiella institut ökar bland annat transaktionskostnader och begränsar möjligheten till mindre, mer planlösa transaktioner. Ett elektronisk betalningssystem baserat på kryptografiskt bevis snarare än förtroende, möjliggör enligt Nakamoto transaktioner mellan två personer utan inblandning från tredje part, bland annat nästan helt utan risk för bedrägeri och med lägre transaktionskostnader till följd.²²

²¹ Bal (2019) sid. 43.

²² Nakamoto (2008) s. 1.

Eftersom de tekniska aspekterna av Bitcoin är komplexa och svårnavigerade, kommer inte någon djupgående redogörelse att göras. Men kortfattat kan följande sägas om tekniken. Rent materiellt består valutan av datafiler som kan överföras mellan olika personer.²³ Dessa datafiler består i sin tur av en unik rad nummer och bokstäver som tillsammans utgör enheter av valutan, och de har endast ett värde därför att användare av valutan är villiga att betala för dem.²⁴ Vill man göra en betalning med Bitcoin laddar man ned ett datorprogram och kopplar upp sig till det decentraliserade nätverket vilket består av samtliga Bitcoin-användare. Varje användare utgör en nod i nätverket. Programmet genererar sedan två unika nycklar som är kopplade till varandra genom matematiska formler, en publik och en privat nyckel. Vill man sedan överföra en Bitcoin genomför datorprogrammet en matematisk uträkning där mottagarens publika nyckel kombineras med överförarens privata, varpå ett belopp dras av från det ena kontosaldot och motsvarande belopp ökar det andra saldot i blockkedjan. Vid varje transaktion skickar överlåtaren av Bitcoins en så kallad transaktionsinstruktion som är signerad med överlåtarens privata nyckel och identifierbar med den publika nyckeln, till hela nätverket i blockkedjan.²⁵ En speciell form av användare, så kallade miners, verifierar betalningen och lägger den i ett nyskapat block genom att lösa ett matematiskt problem som skapas av Bitcoin-protokollet. För detta arbete kan miners kompenseras antingen genom att erhålla ett visst antal nyskapade Bitcoins (det är på detta sätt Bitcoin skapas), eller genom en belöning som betalas av den som för över Bitcoin till någon annan. Belöningen kan ses som en transaktionsavgift. Med jämna mellanrum halveras antalet nya Bitcoin som en miner kan erhålla, för att inte för många ska skapas när nya användare ansluter sig till nätverket. Det maximala antalet Bitcoin som kan skapas är 21 miljoner till följd av den utrymmesbegränsning Bitcoin-protokollet innehåller.²⁶

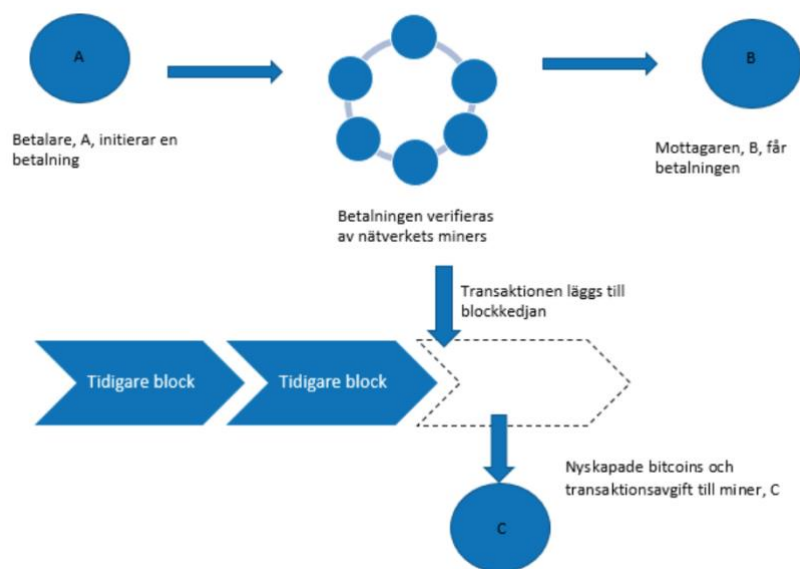
²³ Dagens Juridik (2017) Värdeökningen på kryptovalutor kan få stora konsekvenser skatterättsligt.

²⁴ Bal (2019) s. 43 f.

²⁵ Ibid. s. 44.

²⁶ Söderberg (2018) s. 3 f.

Eftersom varje transaktion verifieras av miners och händelserna sedan lagras i den publika loggen, garanteras att personen som spenderar en Bitcoin är den faktiska innehavaren av denna, trots att samtliga personer förblir anonyma. Vidare garanteras att samma Bitcoin inte kan skickas till två personer samtidigt.²⁷ En uppgift som annars anförtros bland annat banker i egenskap av betrodd tredje part i en transaktion. Bilden nedan ger en översikt av Bitcoins struktur:

Källa: Söderberg (2018) s. 5.

2.4.2.2 Risker relaterade till Bitcoin

Varken Bitcoin eller någon annan virtuell valuta ges ut eller garanteras av någon centralbank eller liknande finansiell institution, och har ännu inte förklarats officiell valuta i någon stat. Bitcoin saknar därför status som lagligt betalningsmedel. Vad detta innebär är att en borgenär inte är skyldig att acceptera Bitcoin eller någon annan virtuell valuta som betalningsmedel, däremot finns det ingenting som hindrar att två eller flera parter kontraktuellt

²⁷ Bal (2019) s. 44.

kommer överens om att en betalning ska göras i Bitcoin.²⁸ Att de inte har status som lagligt betalningsmedel utesluter inte heller att Bitcoin eller andra virtuella valutor juridiskt kan betecknas som ”pengar”. Omständigheterna ovan påverkar däremot riskerna relaterade till en investering i kryptovalutan.

Bristen på reglering av Bitcoin och andra kryptovalutor innebär en risk att stater ganska oförutsett kan införa restriktioner för handel med produkterna. Det faktum att Bitcoin tillåter innehavare att vara anonyma, och valutan förekommit som betalningsmedel vid köp av illegala varor och tjänster online, talar för att vissa restriktioner från lagstiftaren skulle kunna implementeras. Avsaknaden av reglering och offentlig kontroll innebär även en kredit-, likviditets- och konsumentskyddsrisik.²⁹ Det finns idag inget konsumentskydd för privatpersoner som gör förluster på kryptovalutor i Sverige.³⁰ Privatpersoner men även företag som förvarar nycklar till kryptovalutor, har tidigare blivit hackade vilket resulterat i stora stölder av Bitcoin-innehav, med kraftiga nedgångar i valutakursen som följd. Den allra största risken kopplad till en investering i Bitcoin och andra kryptovalutor är dock den potentiellt höga volatiliteten. För en innehavare innebär detta ett stort bekymmer eftersom kryptovalutan vid någon tidpunkt antingen måste växlas tillbaka till en traditionell valuta, eller användas som betalningsmedel vid köp av någon produkt eller tjänst. Priser på produkter och tjänster fastställs dock generellt sett inte i termer av Bitcoin eller andra kryptovalutor och volatiliteten innebär således ett problem. Valutakursen bestäms helt och hållet utifrån utbud och efterfrågan på marknaden, och ett tappat förtroende för i detta fall Bitcoin kan därför snabbt leda till att produkten helt tappar i värde om efterfrågan försvinner.³¹ Följaktligen kan en investering i Bitcoin innebära stora ekonomiska risker.

---

²⁸ Bal (2019) s. 50; HFD:s dom i mål nr 2674-18 s. 5.

²⁹ Bal (2019) s. 48 f.

³⁰ Söderberg (2018) s. 8.

³¹ Bal s. 48 f.

2.4.3 Handel med Bitcoin

2.4.3.1 Direktinvestering

Genom olika växlingstjänster, exempelvis BTCX³² och Coinbase,³³ kan man enkelt köpa Bitcoin genom att föra över ett belopp i svenska kronor och erhålla Bitcoins i motsvarande värde enligt dagens växelkurs. Genom olika handelsplatser går det också att köpa och sälja Bitcoin direkt från och till andra privatpersoner.³⁴ En avyttring kan sedan göras genom att kryptovalutan växlas tillbaka, antingen mot en traditionell valuta eller annan kryptovaluta via någon handelsplats, eller genom att använda den som betalmedel vid köp av varor eller tjänster om säljaren accepterar Bitcoin som betalning.³⁵

2.4.3.2 Bitcoin CFD:s

Istället för att investera i Bitcoin direkt genom att köpa kryptovalutan i fråga, kan man spekulera i valutans värde genom att handla ett så kallat CFD-kontrakt. CFD är en förkortning för ”Contracts for Difference” och är en form av finansiellt instrument där värdet på kontraktet utvecklas på samma sätt som den underliggande tillgången. Normalt sett har kontrakten inget slutdatum vilket innebär att löptiden i teorin är oändlig. I praktiken är dock innehavstiden ofta väldigt kort. Ingen leverans sker av den underliggande tillgången utan avtalen är helt syntetiska. Vid ingången av avtalet behöver investeraren inte betala hela värdet på den underliggande tillgången, utan istället deponeras ett belopp som säkerhet. Beloppets storlek varierar beroende på den underliggande egendomen och dess värdeutveckling. Kontrakten avslutas sedan alltid med en kontantavräkning. Vinst och förlust räknas då ut och betalas av den förlorande parten till den som vunnit på kontraktet.³⁶

---

³² <https://www.bt.cx>.

³³ <https://www.coinbase.com>.

³⁴ Bitcoin.se, Köpa Bitcoin.

³⁵ Dagens juridik (2017) Värdeökningen på kryptovalutor kan få stora konsekvenser skatterättsligt.

³⁶ Skatteverket (2014) CFD swappar och andra terminsliknande värdepapper.

Eftersom de möjliga vinsterna och förlusterna är upp till 200 gånger större än om motsvarande kapital investerats i exempelvis en aktie eller annan traditionell finansiell produkt, så uppfattas CFD:s ofta som extremt riskfyllda produkter.³⁷ Anledningen till att de potentiella vinsterna och förlusterna är så pass stora, är att CFD-kontrakt är produkter med hävstångseffekt. Som nämnts ovan behöver investeraren inte ligga ute med hela beloppet för den underliggande tillgången, utan endast ett mindre belopp för säkerhet deponeras. Detta innebär i sin tur att man riskerar förlora mer pengar än vad man satsat, och vice versa.³⁸ Man går med andra ord in med ett mindre belopp men får en exponering vars underliggande marknadsvärde är betydligt större. Handel med Bitcoin CFD:s är alltså spekulation i det framtida värdet på kryptovalutan.

2.4.3.3 Bitcoincertifikat

Vidare kan man via börsen handla certifikatet Bitcoin XBT.³⁹ Ett certifikat är ett finansiellt instrument där värdeutvecklingen beror på värdet förändringen i kursen på en underliggande tillgång,⁴⁰ i detta fall följer värdeutvecklingen priset på Bitcoin mot amerikansk dollar. När man köper ett certifikat köper man med andra ord rätten till den underliggande tillgångens värdeutveckling utan att faktiskt köpa den underliggande tillgången, precis som vid handel med CFD-kontrakt. Värdeutvecklingen kan vara såväl positiv som negativ. Till skillnad från direktinvestering i Bitcoin eller köp av CFD-kontrakt har certifikatet i regel en bestämd löptid. Utgivaren av ett certifikat utfäster sig att vid löptidens slut återbetala det kapital som investeraren deponerat vid ingången av avtalet, beräknat enligt vissa givna förutsättningar. Storleken på kapitalet avgörs mot bakgrund av hur Bitcoin-kursen förändrats under löptiden. En ofördelaktig kursförändring kan leda till att det investerade

---

³⁷ Hilling (2009) s. 103.

³⁸ Privata Affärer (2009) Så fungerar CFD.

³⁹ Avanza, Vad är Bitcoin XBT och Ethereum XBT?.

⁴⁰ Tivéus och Jacobsson (2013) s. 24.

beloppet inte återbetalas och certifikat är, likt CFD-kontrakt, en produkt med hävstångseffekt.⁴¹

2.5 Sammanfattning

Kryptovalutor kan definieras som konvertibla, decentraliserade virtuella valutor. Detta innebär att de har ett motsvarande värde i traditionella valutor och kan växlas fram och tillbaka mot dessa, och det finns ingen central auktoritet som ger ut eller kontrollerar handeln med valutan. Ingen kryptovaluta har idag status som lagligt betalningsmedel. Vad detta innebär är att de varken ges ut eller garanteras av någon stat, centralbank eller liknande institution, och en borgenär är inte enligt lag skyldig att acceptera valutan som betalningsmedel. Detta utesluter inte att de kan betecknas som pengar och hindrar inte heller två eller fler parter från att använda exempelvis Bitcoin som kontraktuellt betalningsmedel.

Bitcoin är den första och mest populära kryptovalutan och lanserades 2008 som ett alternativ till traditionella valutor i syfte att bland annat minska transaktionskostnader och öka säkerheten vid betalningar. Trots att Bitcoins primära syfte är att fungera som pengar, utgör de i hög grad spekulationsobjekt för många investerare. Handel med Bitcoin kan antingen göras genom olika handelsplatser där man köper kryptovalutan genom att föra över motsvarande värde i en traditionell valuta, eller genom så kallade CFD-kontrakt och certifikat där man spekulerar i Bitcoins värde utan att faktiskt köpa tillgången i fråga. Riskerna relaterade till en investering är många. Dels är kredit- och konsumentskyddsriskerna stora eftersom reglering saknas på området, men framför allt utgör den höga volatiliteten i Bitcoin en betydande risk. Eftersom en indirekt investering genom CFD-kontrakt och certifikat innebär att den potentiella förlusten (eller vinsten) kan vara flera gånger större än den initiala investeringen, anses dessa finansiella instrument särskilt riskfyllda.

---

⁴¹ Handelsbanken (2012) s. 1 f.

3 Valutor – vad är det och hur handlas de?

3.1 Ett historiskt perspektiv

Det finns i svensk lagstiftning ingen definition av begreppet valuta. Inte heller finns någon entydig, allmänt accepterad ekonomisk innebörd av begreppet. Olika mer eller mindre allmänna uppfattningar finns dock. Enligt Skatterättsnämnden (SRN) borde med valuta avses ett ”betalningsmedel som är utgivet och garanterat av en stats centralbank eller liknande institution.”⁴² HFD har senare gjort en liknande tolkning av begreppet.⁴³ För att kunna besvara frågan om kryptovalutor kan klassificeras som valuta, är det nödvändigt att först diskutera vad pengar faktiskt är. Denna fråga har länge varit nära sammankopplad med diskussionen om hur man inrättar ett fungerande penningssystem, särskilt sedan olika tekniska innovationer har introducerats och möjliggjort exempelvis tryckandet av papperspengar.⁴⁴

Pengar fanns troligtvis i någon form redan 2200 f.Kr. Formatet har dock hunnit förändras många gånger sedan dess.⁴⁵ Det ursprungliga syftet med pengar var att lösa inlåsnings effekter i bytesekonomin, det vill säga då exempelvis en bagare var i behov av en skomakare vilket krävde att han eller hon hittade en skomakare som i sin tur var i behov av tjänster från en bagare. Genom historien har många olika föremål tjänat som pengar, alltifrån säd och fisk till guld och silver. Ursprungligen var värdet på pengar knutna till dess alternativa användning, alltså värdet av att exempelvis förtära säd eller fisk.⁴⁶

---

⁴² Skatterättsnämndens förhandsbesked, dnr. 78-17/D.

⁴³ Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål nr. 2674-18, s. 5.

⁴⁴ Söderberg (2018) s. 1 f.

⁴⁵ Europeiska centralbanken (2012) s. 9.

⁴⁶ Asmundson och Oner (2012) s. 2.

För att kunna överbrygga tiden (förhållandet då fisken var fångad men säden inte mogen) ersattes dessa bytesmedel snart av ädelmetaller, framför allt guld och silver. Ädelmetaller blev snabbt populära tack vare dess praktiska hantering och i egenskap av en stabil kontoenhet, det vill säga att värdet är konstant över tid till skillnad från exempelvis spannmål som så småningom blir dåligt. Vidare var ädelmetaller svåra att få tag på, utbudet är begränsat och de kunde lätt delas upp i mindre mynt utan att tappa i värde. Kort sagt fungerade ädelmetaller väl som pengar.⁴⁷

Hanteringen av mynt kunde dock vara problematisk. Lösningen blev att deponera ädelmetallerna på en bank och sedan köpa eller sälja varor genom sedlar som gjorde anspråk på guld- eller silverinsättningen på banken. Den som önskade kunde sedan gå till banken och hämta ut den ädelmetall som backade upp sedeln.⁴⁸ Tekniken hade dock sina baksidor. Möjligheten att trycka sedlar kunde lätt missbrukas med svår inflation som följd.⁴⁹ Staten tog sedermera över genom att ge nationalbanken monopol på sedelutgivning och sedlarna knöts till guldmyntfoten; nationalbanken åtog sig att lösa in dessa sedlar i guld. Avsikten var dock aldrig att någon skulle lösa in sedlarna och så skedde aldrig heller. I samband med att myntens metallvärde urholkades togs även guldmyntfoten bort. Föreställningen om mynten och sedlarnas värde bestod dock.⁵⁰

När papperssedlens anspråk på ädelmetallen kopplades bort uppstod fiatpengar. Fiatpengar är materiellt värdelösa; de har ett värde helt enkelt för att en nation kollektivt kommer överens om att tillskriva dem ett. Eftersom utbudet av fiatpengar kan justeras utan att hänsyn tas till mängden ädelmetaller som finns tillgängliga, är de väldigt effektiva. Detta går dock hand i hand med en viss komplikation; stater kan trycka en obegränsad mängd pengar. Trycks för mycket pengar så stiger priser på varor och tjänster i samhället. Om invånarna i ett land befarar att priserna kommer höjas vill de

---

⁴⁷ Asmundson och Oner (2012) s. 2.

⁴⁸ Lindskog (2018) s. 68.

⁴⁹ Söderberg (2018) s. 2.

⁵⁰ Lindskog (2018) s. 68 f.

vara först med att göra så. Detta medför att förtroendet för valutan urholkas och den blir så småningom värdelös. För att lösa detta problem har, som anförts ovan, de flesta stater idag delegerat frågan om hur mycket pengar som ska tryckas till oberoende centralbanker.⁵¹

3.2 Tre teorier om vad pengar är

Genom historien har alltså pengar och olika penningväsen sett väldigt olika ut, men haft gemensamt att de fungerat som lösningar på olika samhällsproblem. Man brukar emellertid prata om tre olika definitioner som samtliga har att göra med hur pengar bör vara konstituerade för att fungera som betalningsmedel: metallism, chartalism och funktionalism.⁵²

Metallism innebär att pengar måste vara knutna till någon underliggande vara som har ett självständigt egenvärde. Begreppet metallism kommer från att pengar historiskt sett har varit knutna till värdet på ädelmetaller. Tanken bakom metallism är att kostnaden för att bryta exempelvis guld, och dess begränsade tillgänglighet, sätter en naturlig gräns för hur mycket pengar som kan tillverkas.⁵³ Som ovan sagts finns idag inte längre någon koppling mellan de etablerade valutorna och ädelmetaller i och med avskaffandet av guldmyntfoten. Fiatpengar erhåller sitt värde genom att de accepteras som ett allmänt, legalt betalningsmedel.⁵⁴ Bitcoin kan däremot sägas ha visst samband med detta koncept eftersom det finns ett begränsat antal av kryptovalutan och de som framställer nya enheter genom mining får betalt för detta.⁵⁵

Den andra definitionen, chartalism, innebär att pengar i första hand är en juridisk företeelse som bara kan skapas av stater. Det avgörande är således att

---

⁵¹ Asmundson och Oner (2012) s. 3.

⁵² Söderberg (2018) s. 2.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Elgebrant (2012) s. 71.

⁵⁵ Söderberg (2018) s. 2.

en stat uttryckligen lagstiftat om pengarnas existens; konstruktionen och egenskaperna är däremot helt irrelevanta.⁵⁶ Denna teori får stöd av bland andra Lindskog som anför att pengarnas fysiska form är närmast meningslös, det intressanta ur ett juridiskt perspektiv är vad pengar är *rättsligt sett* och vilka rättsliga egenskaper de har. Det är med andra ord rättsordningen som bestämmer vad som utgörs av pengar.⁵⁷ I svensk lagstiftning finns ingen definition av valuta men rättsordningen har delegerat ansvaret för penningpolitiken till riksbanken. Av 5 kap. 1 § andra stycket lag (1988:1385) om Sveriges riksbank (Riksbankslagen) framgår att sedlar och mynt som ges ut av Riksbanken är lagliga betalningsmedel. Som anförts i kapitel 2.4.2.2 är däremot begreppet lagligt betalningsmedel inte nödvändigtvis synonymt med pengar eller valuta, även om det har argumenterats för att så är fallet. I doktrin har exempelvis sagts att vissa handelsobjekt visserligen kan utgöra ett betalningsmedel för vissa aktörer, men om handelsobjektet saknar *legalt stöd* och allmän acceptans som allmänt accepterat betalningsmedel, är en jämförelse med valuta svår att göra.⁵⁸ Även HFD har – om än utan vidare motivering – anført att en valuta i inkomstskattelagens mening kräver att den har en utgivare och är ett lagligt betalningsmedel i någon stat.⁵⁹

Den tredje och sista definitionen av pengar är funktionalism och är idag den mest vedertagna. Definitionen föreslogs av den brittiske ekonomen Stanley Jevons redan 1875. Enligt definitionen måste något fylla tre grundläggande funktioner för att räknas som pengar: vara ett betalningsmedel, en räkneenhet och en värdebevarare.⁶⁰ Här kan noteras att denna definition stämmer överens med FATF:s definition av virtuella valutor, dock behöver virtuella valutor endast uppfylla en av dessa tre funktioner.⁶¹ Med betalningsmedel avses att en köpare kan betala säljaren i pengar istället för att varor eller tjänster byts mot varandra. Som räkneenhet ska pengar fungera som en gemensam måttstock av värde för de varor och tjänster som handlas i en ekonomi. Med

---

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Lindskog (2018) s. 68 f.

⁵⁸ Elgebrant (2012) s. 70.

⁵⁹ HFD:s dom i mål nr 2674-18 s. 5.

⁶⁰ Jevons (1882) s. 14 ff.

⁶¹ Se kap. 2.1.

värdebevarare förstås att pengarnas värde inte ska förändras i någon större utsträckning, eftersom köpkraften ska kunna flyttas från nutid till framtid.⁶²

Även om Bitcoin för många i första hand utgör ett spekulationsobjekt så fungerar det som betalningsmedel för de som accepterar valutan. Givet det begränsade antalet aktörer som accepterar Bitcoin som betalning är det dock fortfarande ett svagt betalningsmedel. Teoretiskt sett skulle Bitcoin kunna fungera som en räkneenhet och gemensam måttstock av värde i en ekonomi, det kräver dock en viss legitimitet bland användarna där värdet av kryptovalutan ger samma intuitiva mått på relativt värde som traditionella valutor ger. Idag är det omöjligt att fastställa värdet på en viss produkt eller tjänst med ett pris utställt i Bitcoin, utan att först känna till Bitcoins valutakurs mot en traditionell valuta vid just den tidpunkten. Avslutningsvis, vid bedömningen av om en valuta fungerar som värdebevarare är den huvudsakliga frågan huruvida den bedöms vara tillräckligt trovärdig och stabil för att fungera effektivt. Traditionella valutor anses ofta legitima och stabila eftersom de backas upp av stater, vilket kryptovalutor inte gör. Denna uppbackning är dock inte enbart positiv, eftersom stater kan trycka obegränsat med pengar för att exempelvis täcka upp stora underskott i en statsbudget om de inte har en oberoende centralbank. Decentraliserade valutor som Bitcoin är däremot resistent i större utsträckning mot inflation eftersom ingen central auktoritet kan besluta om att öka mängden av valutan; de svarar bara mot marknadens utbud och efterfrågan. Detta ger Bitcoin en stabilitet som andra traditionella valutor vilka påverkas av politiska beslut saknar. Däremot medför den höga volatiliteten i Bitcoin och andra kryptovalutor att de fungerar väldigt dåligt som värdebevarare, både på kort och lång sikt.⁶³

---

⁶² Mankiw (1998) s. 592 f.

⁶³ Bal (2019) s. 50 f.

3.3 Handel med valutor

3.3.1 Valutapar

Handel med valutor kan ske direkt med valutapar, s.k. Forex-trading. Detta innebär att man köper ena valutan i paret och säljer den andra. Valutaparet EUR/USD är störst sett till omsättning. I exemplet utgör EUR basvaluta och USD motvaluta. Det är basvalutan som ligger till grund för investeringen, det vill säga huruvida man tror att basvalutan kommer stärkas eller försvagas i förhållande till motvalutan. Genom att genomföra en motsatt transaktion i samma valutapar stänger man positionen.⁶⁴ Detta är i stort sett identiskt med en direktinvestering i kryptovalutor där exempelvis Bitcoin och SEK kan utgöra ett valutapar. Eftersom handel med valutor ofta sker genom olika typer av derivatinstrument kommer resterande del av detta kapitel förklara innebörden av dessa.

3.3.2 Valutaderivat

Genom handel med valutaderivat kan investerare spekulera i valuta, utan att själv behöva köpa valutan i fråga. I regel sker detta genom derivatkontrakt, särskilt i form av optioner, terminer, CFD-kontrakt och valutaindexobligationer.⁶⁵ Valutaderivat är med andra ord ett samlingsbegrepp som omfattar olika typer av finansiella instrument med olika konstruktionssätt och risknivåer.

Likt CFD-kontrakt och certifikat avseende Bitcoin, så är särskilt kännetecknande för valutaderivat att dess värde är baserat på en underliggande tillgång (i detta fall en eller flera valutor), och att de är kopplade till händelser och förutsättningar vid en specifik tidpunkt eller period i framtiden. Värdet på derivatet härleds alltså till en värdeförändring

---

⁶⁴ Skatteverket, Valutahandel.

⁶⁵ Hilling (2008) s. 718.

på en underliggande produkt. Priset på valutaderivatet påverkas bland annat av återstående löptid, volatilitet och räntenivån.⁶⁶ Nedan följer en genomgång av de tre vanligaste valutaderivaten: optioner, terminer och indexobligationer.⁶⁷

3.3.2.1 Valutaoptioner

En option är ett kontrakt vilket ger innehavaren av optionen *möjligheten* att köpa eller sälja (beroende på om det är en köp- eller säljoption) en angiven underliggande produkt till ett på förhand bestämt pris vid en i förväg bestämd tidpunkt.⁶⁸ Definitionen ges i 44 kap. 12 § IL. Optionen ger samtidigt utfärdaren en skyldighet, men inte rättighet, att sälja eller köpa den underliggande produkten om innehavaren väljer att utnyttja optionen. Avseende valutaoptioner ger de således innehavaren en rättighet att köpa eller sälja en valuta i utbyte mot en annan valuta, till ett på förhand bestämt pris och vid en i förväg bestämd tidpunkt.⁶⁹

Optionens pris kallas för premie och betalas av innehavaren till utfärdaren av optionen. Det pris innehavaren sedan har rätt att köpa eller sälja den underliggande valutan för vid förfallodagen benämns lösenpris. Skulle valutakursen vid förfallodagen understiga lösenpriset för köpoptionen, eller överstiga lösenpriset för en säljoption, förfaller optionen utan värde och den betalade premien går förlorad. Detsamma gäller givetvis om valutakursen och lösenpriset är detsamma på förfallodagen. Risker för innehavaren av en valutaoption är därmed begränsad till den betalda premien, eftersom denna utgör den maximala förlusten. Utfärdaren av optionen löper däremot en större risk eftersom förlusten teoretiskt sett är obegränsad.⁷⁰

---

⁶⁶ Virin (2011) s 5 f.

⁶⁷ I följande kapitel ges en övergripande och något förenklad redogörelse av olika derivatinstrument. I praktiken kan de se väldigt olika ut till konstruktion och verkningssätt. För ytterligare information om handel med olika derivatinstrument, se bl.a. John C. Hull, *Options, futures and other derivatives*.

⁶⁸ Hilling (2007) s. 29.

⁶⁹ Thorell (1988) s. 47 f.

⁷⁰ Handelsbanken (2018) s 1 f.

3.3.2.2 Valutaterminer

Vad som menas med termin anges i 44 kap. 11 § IL. Generellt kan sägas att valutaterminer är ett avtal där både köpare och säljare *förbinder* sig att köpa respektive sälja en viss mängd valuta till ett på förhand bestämt pris med leverans på ett i förhand bestämt datum. Eftersom det innebär en förpliktelse är terminer inte lika flexibla som optioner.⁷¹

Terminskursen är den valutakurs parterna avtalat om att växla till på terminens förfallodag, och bestäms utifrån avistakursen (dagens kurs) och ränteskillnaden mellan valutorna för den aktuella löptiden.⁷² Syftet med valutaterminer är oftast, likt valutaoptioner, att säkra framtida betalningar eller inflöden i utländsk valuta mot ofördelaktiga valutakursförändringar, för att exempelvis underlätta planering av kassaflöden. Derivatet används även i rena spekulationssyften.⁷³

3.3.2.3 Valutaindexobligationer

En indexobligation består i stort sett av en nollkupongsobligation och en indexknuten köpoption.⁷⁴ En obligation är, något kortfattat, ett lån. Ett företag kan exempelvis emittera och sälja obligationer istället för att låna pengar av en bank. Den som äger obligationen erhåller ränta av företaget och när obligationens löptid förfaller får långivaren i regel tillbaka hela sin investering. Lånet betalas med andra ord tillbaka.⁷⁵

En nollkupongsobligation är en typ av obligation som ges ut till ett värde som understiger dess nominella värde. En obligations nominella värde är den summa pengar som betalas ut till innehavaren av obligationen på förfallodagen. Skillnaden mellan det erlagda beloppet för obligationen och

---

⁷¹ Thorell (1988) s. 47.

⁷² Handelsbanken (2018) s. 1.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Hilling (2008) s. 705.

⁷⁵ Dahlberg (2011) s. 337.

dess nominella värde utgör utfärdarens ersättning för det mottagna lånet istället för en löpande ränta under löptiden.⁷⁶

Innebörden av köpoptioner har redogjorts för under rubrik 3.2.1.1. Att en köpoption är indexknuten innebär att ersättningen beräknas utifrån utvecklingen i ett finansiellt index, exempelvis aktier eller valutor.⁷⁷ En indexobligation är sammanfattningsvis ett lån, utfärdat framför allt av banker och andra finansiella företag, där långivaren på återbetalningsdagen får tillbaka det nominella beloppet plus en ersättning som varierar beroende av utvecklingen på de finansiella marknaderna.⁷⁸ Valutaindexobligationer har följaktligen valuta som underliggande tillgång och avkastningen är knuten till ett valutaindex. Eftersom indexobligationen är konstruerad av både en obligation och en option så skiljer de sig från typiska derivat, eftersom den förutom derivatet också innefattar en fordran.⁷⁹

3.4 Sammanfattning

Någon definition av begreppet valuta finns inte i svensk lagstiftning. I doktrin och praxis kan mer eller mindre allmänna uppfattningar däremot identifieras. Dessa definitioner av valuta har sina förklaringar i hur pengar historiskt sett fungerat och vilka funktioner de fyller idag.

Genom historien har pengar och olika penningväsen sett väldigt olika ut men haft gemensamt att de fungerat som lösningar på olika samhällsproblem. Tidigt introducerades ädelmetaller som pengar för att lösa olika praktiska problem med bytesekonomin. För att underlätta hanteringen av mynt deponerades så småningom ädelmetallerna på en bank, och man kunde således köpa varor med sedlar som gjorde anspråk på guld- och silverinsättningen på banken. Så småningom tog staten över genom att ge

---

⁷⁶ Ibid. s. 302.

⁷⁷ Flodén (2005) s. 3.

⁷⁸ Ibid. s. 2.

⁷⁹ Hilling (2008) s. 716.

nationalbanken monopol på sedelutgivning och de knöts till guldmyntfoten; nationalbanken åtog sig att lösa in utgivna sedlar i guld. I samband med att myntens metallvärde urholkades togs även guldmyntfoten bort och dagens fiatpengar uppstod. Dessa är materiellt värdelösa, de har ett värde helt enkelt för att en nation kollektivt kommer överens om att tillskriva dem ett. En av centralbankens viktigaste uppgifter är att se till så förtroendet för valutan inte försvagas genom att begränsa mängden pengar som trycks.

I doktrin har särskilt tre teorier eller definitioner av pengar fått fäste: metallism, chartalism och funktionalism. Metallism innebär att pengar måste vara knutna till någon underliggande egendom med ett självständigt värde. Med chartalism menas att pengar är en juridisk företeelse som bara kan skapas av stater genom uttrycklig lagstiftning om pengarnas existens. Funktionalism innebär att något måste uppfylla tre grundläggande funktioner för att räknas som pengar: vara ett betalningsmedel, räkneenhet och värdebevarare.

Handel med valutor sker i regel genom olika derivatkontrakt, särskilt optioner, terminer, CFD-kontrakt och indexobligationer. Vad dessa har gemensamt är att man spekulerar i en valutas framtida värde utan att – åtminstone initialt – behöva köpa valutan i fråga. Risken varierar mellan produkterna men beror generellt sett på volatiliteten i den underliggande valutan och huruvida instrumentet har hävstångseffekt eller inte.

4 Likformighet och skatt på finansiella produkter

4.1 En god skattelagstiftning

Lodin framförde i sin artikel 'Några kvalitetskrav på en god skattelagstiftning' från 2007 vissa allmänna kriterier som bör vara uppfyllda för att en skatt ska ge önskvärda effekter.

I allmänhet införs och utformas inte en skatt enbart av fiskala syften, det vill säga att skaffa staten ytterligare skatteintäkter. Andra motiv bakom en viss skatt som påverkar dess utformning kan exempelvis vara fördelningspolitiska, konjunkturmässiga eller konsumtionsstyrande. Beroende på om utformningen är bra eller påvisar brister, får beskattningen önskade eller oönskade effekter. Utöver dessa primära politiska motiv finns vissa allmänna kriterier som normalt bör vara uppfyllda för att en skatteåtgärd ska ge avsedda och önskvärda effekter också i andra hänseenden.⁸⁰ Detta uppmärksammades av Adam Smith som anförde redan 1776 i sitt verk *The wealth of Nations* att all beskattning bör vila på fyra grundprinciper, nämligen "equality, certainty and not arbitrary, convenience, economy in collection."⁸¹

Enligt Lodin är dessa kriterier däremot inte alltid uppfyllda, särskilt har brister i skatternas konstruktion blivit allt mer påtagliga i Sverige. Dessa brister medför att inte avsedda, indirekta effekter uppstår. I artikeln lyfter Lodin således fram några viktiga kriterier för en god lagstiftning, inte helt olika de som anförts av Adam Smith.⁸²

---

⁸⁰ Lodin (2007) s. 477.

⁸¹ Ibid. som hänvisar till Smith (1776) *The wealth of Nations, Book V*, s. 349 ff.

⁸² Lodin (2007) s. 478.

Det första kriteriet är effektivitet och innebär att varje skatt ska ha ett uttalat syfte och en utformning som gör den effektiv i förhållande till sitt primärmål. I allmänhet är en skatt effektiv om den dels fullföljer sitt primärmål, dels uppfyller de resterande kriterier som anges nedan. En dåligt utformad skatt kan däremot vara så pass ineffektiv att den föranleder en samhällsekonomisk och statsfinansiell förlust.⁸³ Vidare bör en skatt uppfattas som legitim och adekvat. För att en skatt ska fungera väl och vinna legitimitet krävs bland annat att den är väl konstruerad så att syftet med skatten tydligt framgår, men även att den uppfattas som rättvis. Ju högre skattetryck och desto synligare en skatt är, desto högre blir kraven på skattens utformning för att medborgarnas förtroende för skattesystemet inte ska urholkas.⁸⁴ Kraven på legitimitet och effektivitet utgör enligt Lodin ett sorts överordnat kriterium som till viss del beror på i vilken grad en skatt uppfyller de resterande kriterierna nedan.

Ett sådant kriterium är enkelhet och proportionalitet, och är alltså i viss mån sekundärt men nödvändigt för att en skatt ska vara effektiv samt uppnå kravet på legitimitet. Utifrån skattens syften bör den utformas så enkelt som möjligt och vara praktiskt enkel att tillämpa. Proportionalitet innebär att det råder en balans mellan skattebelastningen och den skatteadministrativa bördan, och går följaktligen till viss del hand i hand med kravet på enkelhet.⁸⁵

Vidare bör lagstiftningen vara förutsebar för uppfylla kravet på rättssäkerhet. Den skattskyldige måste kunna förutse effekterna av sitt handlande, inte minst för att skatten ska uppfattas som legitim. För att uppnå kravet på förutsebarhet krävs att lagstiftningen är klar med ett tydligt avgränsningsområde för att inte förorsaka tolkningssvårigheter. Även den praktiska tillämpningen av lagstiftningen måste vara förutsebar, fri från godtyckliga beslut från myndigheter och domstolar. För stor osäkerhet och oförutsägbarhet kan leda till bristande lojalitet mot skattesystemet.⁸⁶

---

⁸³ Ibid. s. 478 ff.

⁸⁴ Ibid. s. 480 f.

⁸⁵ Ibid. s. 481 f.

⁸⁶ Ibid. s. 483.

En skatt ska även vara lätt att kontrollera och svår att undgå. En skatt som är lätt att undgå förorsakar inte bara negativa statsfinansiella effekter, utan också en skadad lojalitet och skattemoral mot systemet som sådant. Det kan därför anses berättigat att i någon mån undanta vissa inkomster från skattskyldighet om de är svårkontrollerade för att skattesystemet inte ska förlora legitimitet. Mindre inkomster från bär- och svamplockning är ett exempel på detta.⁸⁷

Avslutningsvis bör en god skattelagstiftning vara likformig och neutral. Skattskyldiga ska inte diskrimineras, utan likartade fall ska i så stor utsträckning som möjligt beskattas på likartat sätt. Skattelagstiftningens olika bestämmelser ska också vara neutrala i relation till den skattskyldiges alternativ, det vill säga att skattereglerna ska inte påverka den skattskyldiges beslut.⁸⁸

4.2 Likformighetsprincipen

En god skattelagstiftning bör följaktligen vara likformig enligt Lodin. Likformighetsprincipen är en allmän rättvisepincip som kort sagt innebär att lika fall ska bedömas lika. Transaktioner med i huvudsak samma realekonomiska innebörd ska beskattas på samma sätt.⁸⁹ Någon uttrycklig lagregel som stadgar att taxeringen ska vara rättvis och likformig finns inte, men det anses ändå utgöra gällande rätt.⁹⁰ Principen härrör ur den grundlagsstadgade likhetsprincipen i 1 kap. 9 § RF, vilken stadgar att ”domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.” I skattesammanhang innebär detta att diskriminerande behandling av vissa skattskyldiga ska undvikas, genom att personer med samma faktiska inkomst ska betala samma skatt.⁹¹

---

⁸⁷ Ibid. s. 483 f.

⁸⁸ Ibid. s. 484 f.

⁸⁹ Persson Österman (1997), s. 141.

⁹⁰ Gunnarsson (1998) s. 551 som hänvisar till Börje Leidhammar, *Bevisprövning i taxeringsmål*, 1995, s. 79 och 117.

⁹¹ Lodin m.fl. (2017) s. 47.

Likformighetsprincipen har betydelse för lagstiftningen på så sätt att den anger en riktning för hur regler ska utformas i strävan efter att likartade fall så långt som möjligt ska beskattas på likartat sätt. Hur regelutformningen ska se ut för att uppnå maximal likformighet är däremot inte självklart i alla lägen. Bland annat behöver hänsyn tas till huruvida en viss inkomst påverkas mer av inflation än andra, hur en viss inkomst ska värderas och så vidare. I stort sett främjar dock generellt utformade regler ofta likformighet, medan specialregler medför viss diskriminering.⁹² Som framgått ovan bör även en god lagstiftning vara enkelt utformad med lättillämpade regler. En alltför konsekvent strävan att uppnå likformighet kan leda till komplicerade och svårtillämpade regler. Likformighetsprincipen har därför i många fall fått stå tillbaka för enklare och mer lättillämpade bestämmelser.⁹³

I den skatterättsliga litteraturen anses begreppet likformighet även kunna utgöra tolkningsstöd i rättstillämpningen, eftersom det ofta används i en mer rättsligt normativ betydelse.⁹⁴ Bland annat framhåller Melz att man i Sverige i allmänhet upprätthåller den civilrättsliga kvalificeringen i skatterätten genom realistiska eller realekonomiska tolkningar av sakomständigheter. Om exempelvis parterna i ett avtal väljer att rubricera en omständighet på ett sätt som avviker från omständighetens verkliga innebörd, utgår ändå rättstillämparen från omständighetens verkliga innebörd. För att fastställa denna kan en ekonomisk bedömning behöva företas. En realistisk tolkning av sakomständigheter är nödvändig för en likformig beskattning eftersom lika fall ska behandlas lika. Om man i praxis enbart följer den formella eller yttre formen av en transaktion kan det motivera skattebetalare att företa vissa dispositioner i samband med exempelvis en transaktion som annars inte hade ansetts motiverad. En realistisk eller realekonomisk rättstillämpning minskar därför beskattningens påverkan på transaktionens upplägg, och beskattningen blir därmed även mer neutral.⁹⁵

---

⁹² Lodin (2007) s. 484.

⁹³ Lodin m.fl. (2017) s. 47.

⁹⁴ Persson Österman (1997) s. 31; Lodin m.fl. (2017) s. 47.

⁹⁵ Melz (1986) s. 58.

Naturligtvis är rättstillämparen i viss mån begränsad i sin möjlighet att tillämpa likformighetsprincipen. Om lagstiftaren till följd av olika politiska ställningstaganden eller av skattetekniska skäl valt att göra undantag i lagstiftningen som anses befogade, kan inte rättstillämparen korrigera skattelagstiftningen vid rättstillämpningen mot bakgrund av att lika fall ska behandlas lika.⁹⁶ Det rättsstatliga kravet på en åtskillnad mellan lagstiftare och lagtillämpare skulle annars försvinna.⁹⁷ Svårigheter kan dock uppstå i fall där lagstiftningen är oklar och förorsakar tolkningssvårigheter eller öppnar för möjligheten till olika bedömningar.⁹⁸

Eftersom principerna om likformighet och neutralitet delvis går ihop och ingen tydlig gräns mellan de två finns, kan det avslutningsvis vara bra att lyfta fram ett uttalande av Mutén som ofta åberopas för att tydliggöra skillnaden mellan de två. Enlig principen om *likformighet* ”...bör man främst av rättviseskäl undvika en diskriminerande behandling av vissa skattskyldiga” och principen om *neutralitet* ”...riktar sig mot en sådan diskriminerande behandling, som gör före skatt sinsemellan likvärdiga ekonomiska handlingsvägar olikvärdiga efter skatt och därmed påverkar individernas ekonomiska planering.”⁹⁹

4.3 En reformerad inkomstbeskattning

4.3.1 Likformig och enkel kapitalbeskattning

Tanken om ett likformigt skattesystem fanns med redan i förarbetena till Kommunalskattelagen (KL), där de sakkunniga uttryckte att ”all inkomst skall i beskattningshänseende behandlas på ett likformigt sätt, oberoende

---

⁹⁶ Lodin m.fl. (2017) s. 47.

⁹⁷ Person Österman (1997) s. 32.

⁹⁸ Lodin (2007) s. 483.

⁹⁹ Mutén (1966) s. 3.

såväl av inkomstens art och uppkomstsätt.”¹⁰⁰ Flertalet ändringar gjordes dock i lagstiftningen efter införandet av 1928 års KL som dels ledde till att olika typer av inkomster behandlades olikformigt, dels att regelsystemet med tiden blev svåröverskådligt.¹⁰¹ Några av de uttalade målen i 1990-års skattereform var därför att göra skattesystemet enklare och mer rättvist,¹⁰² samt att ”beskattningen ska vara likformig så att personer med samma beskattningsbara inkomst, förmögenhet etc. träffas av lika hög skatt.”¹⁰³ Bland annat genomgick reglerna om beskattning av finansiella produkter stora förändringar i och med skattereformen. Avskaffandet av valutareglerna men även utvecklingen på de finansiella marknaderna i stort under 1980-talet var starkt bidragande till förändringarna i lagstiftningen. Bland annat ansågs kvittningsmöjligheterna vara allt för generösa, beskattningen av terminer och optioner var otillräckligt reglerad och skattesystemet ansågs i stort inte tillräckligt flexibelt för att omfatta nya finansiella produkter på marknaden.¹⁰⁴

I syfte att uppnå en mer likformig och enkel beskattning samlades därför i stort sett alla kapitalinkomster i ett nytt inkomstslag kapital med en likformig skattesats på 30 procent. Skillnaderna i den skattemässiga behandlingen av löpande inkomster och vinst togs bort, och direkt och indirekt sparande träffas numera i princip av en likvärdig beskattning.¹⁰⁵

En strikt likformig beskattning skulle generellt sett kräva att alla typer av inkomster beskattas när de uppkommer enligt den så kallade belöpandeprincipen, så att värdeförändringar beskattas på samma sätt som löpande avkastning i form av aktieutdelning och ränta.¹⁰⁶ Beskattning enligt belöpandeprincipen medför dock vissa svårigheter. Dels finns en osäkerhet kring värdestegringens storlek innan tillgången avyttrats eller avkastningen

---

¹⁰⁰ SOU 1923:69 s. 69.

¹⁰¹ Lodin m.fl. (2017) s. 46 f.

¹⁰² SOU 1989:33 del I s. 49.

¹⁰³ Ibid. s. 52.

¹⁰⁴ Dahlberg (2011) s. 160.

¹⁰⁵ SOU 1989:33 del II s. 14; Prop. 1989/90:110 s. 388.

¹⁰⁶ SOU 1989:33 del I s. 56.

görs tillgänglig, dels finns en osäkerhet huruvida värdestegringen kommer bestå. Hänsyn måste även tas till den skattskyldiges betalningsförmåga vid tillämpande av belöpandeprincipen.¹⁰⁷ Mot bakgrund av detta gjordes ett avsteg från likformighet där belöpandeprincipen avfärdades till förmån för realisations- och kontantprincipen, i syfte att göra beskattningen enklare.¹⁰⁸

De två principerna har gemensamt att värdeökningar på tillgångar ska beskattas när den skattskyldige har möjlighet att konsumera dem.¹⁰⁹ Kontantprincipen tillämpas på löpande avkastning så som ränta och utdelning och innebär att inkomsten tas upp som intäkt det beskattningsår då de kan disponeras. Kapitalvinster och kapitalförluster beskattas det år tillgången avyttras i enlighet med realisationsprincipen.¹¹⁰

4.3.2 Avdragsbegränsning till följd av möjliga skattekrediter

Lagstiftarens beslut att använda kontant- och realisationsprincipen istället för belöpandeprincipen öppnade för en möjlighet där skattskyldiga kan erhålla så kallade skattekrediter, genom att realisera värdeminskningar i förtid medan realiseringen av värdeökningar skjuts på framtiden. Detta är i princip ett räntefritt lån till den skattskyldige från staten och uppkommer generellt sett när en skattskyldig väljer att omedelbart realisera en tillgång som gått ner i värde för att erhålla avdrag för kapitalförlust, samtidigt som avyttringen av vinstpositioner skjuts på framtiden.¹¹¹ I förarbetena ges följande exempel för att tydliggöra upplägget:

”...en person köper två tillgångar för 50 000 kr där en av tillgångarna ökar i värde till 75 000 kr medan den andra minskar i värde till 25 000 kr efter ett

---

¹⁰⁷ Prop. 1989/90:110 s. 397.

¹⁰⁸ SOU 1989:33 del II s. 32 ff; Prop. 1989/90:110 s. 396 ff.

¹⁰⁹ Hilling (2008) s. 701.

¹¹⁰ SOU 1989:33 del II s. 25, 54; Prop. 1989/90:110 s. 396 ff.

¹¹¹ SOU 1989:33 del II s. 41.

år, varefter värdena förblir konstanta. Genom att sälja och återköpa tillgången som sjunkit i värde får den skattskyldige vid *obegränsad* avdragsrätt och 30 procent skattesats en skattelättnad på 7 500 kr trots att den sammanlagda förmögenheten inte förändrats.”¹¹²

Den skattskyldiges sammanlagda förmögenhet är alltså densamma före köpet av tillgångarna som efter, men erhåller trots detta en skattelättnad på 7 500 kronor. Om värdeökningen på den andra tillgången senare realiserar uppkommer naturligtvis en skatt på motsvarande belopp. Vad som anses problematiskt är denna räntefria skattecredit som uppstår under tiden mellan avyttringarna, eftersom det strider mot målet om en likformig beskattning. I syfte att minska möjligheterna till sådana räntefria skattecrediter bestämdes att kapitalförluster som huvudregel endast är avdragsgilla till 70 procent.¹¹³ Det finns dock flera undantag från denna huvudregel vilket innebär ett stort avsteg från principen om likformig beskattning.

4.3.3 Kapitalvinstbeskattning av finansiella produkter

Resultatet i inkomstslaget kapital beräknas genom att intäkter minskas med kostnader, och ett eventuellt överskott beskattas med 30 procent. Som redogjorts för är huvudregeln att endast 70 procent av en kapitalförlust är avdragsgill. Av olika anledningar finns en rad undantag till denna huvudregel. Inkomstskattelagen delar upp olika finansiella produkter i tre övergripande kategorier: delägar rätt, fordringsrätt och andra tillgångar. Skattereglerna för de tre kategorierna skiljer sig åt. Termen finansiella produkter eller finansiella instrument definieras däremot inte i IL, utan istället får olika finansiella produkter falla in under någon av de tre ovan nämnda slagen beroende på dess konstruktion och egenskap.¹¹⁴ Inledningsvis ska redogöras för hur

---

¹¹² Ibid.

¹¹³ Prop. 1989/90:110 s. 390 f.

¹¹⁴ Tivéus och Jacobsson (2013) s. 20 f.

skattereglerna skiljer sig åt mellan dessa. Värt att notera är att metoderna för att beräkna omkostnadsbeloppet vid avyttring av en tillgång skiljer sig delvis åt mellan kategorierna och påverkar således beskattningen. Fokus i denna uppsats ligger dock på avdragsreglerna och någon närmare redogörelse för beräkningsmetoderna kommer inte göras.

4.3.3.1 Delägarrätter

Med delägarrätt avses enligt inkomstskattelagen aktier och aktieliknande finansiella produkter. Vidare ska bestämmelserna tillämpas på vissa andra värdepapper som inte utgör delägarrätter, exempelvis konvertibler i svenska kronor.¹¹⁵ Anledningen till att alla finansiella instrument vars värdeförändring liknar aktiens ska beskattas på samma sätt som aktier, är att det inte ska vara skattemässigt mer gynnsamt att satsa pengar i ett företag på andra sätt än genom att förvärva aktier.¹¹⁶

Finansiella produkter vilka behandlas som delägarrätter är inte sällan riskfyllda och värdeförändringarna kan vara betydande. Riskfyllda produkter vars värde kan variera kraftigt under relativt kort tid kan användas för skatteanpassade transaktioner genom skapandet av räntefria skattekrediter. Kapitalförluster från delägarrätter är därför i regel endast avdragsgilla med 70 procent. Däremot medges full kvittning inom gruppen marknadsnoterade aktier och värdepapper som beskattas som aktier. Full avdragsrätt för reaförluster gäller endast mot reavinster, mot utdelning får reaförluster på aktier aldrig dras av med mer än 70 procent. Förluster på icke marknadsnoterade aktier är avdragsgilla till fem sjättedelar och denna del kan kvittas fullt ut mot vinster på marknadsnoterade delägarrätter. Kvittning mot vinster på onoterade delägarrätter medges endast mot skattepliktig vinst på onoterade *aktier*. Den begränsade avdragsrätten för icke marknadsnoterade delägarrätter motiveras främst av de kontrollsvårigheter som finns relaterade till dessa.¹¹⁷

---

¹¹⁵ 48 kap. 2 § IL; Prop. 1989/90:110 s. 430 f.

¹¹⁶ Prop. 1989/90:110 s. 430.

¹¹⁷ Ibid. s. 428 f.; 48 kap. 20 § IL.

4.3.3.2 Fordringsrätter

Den andra kategorin är fordringsrätter. Skattemässigt skiljer man på svenska och utländska fordringsrätter. Anledningen till att en åtskillnad görs är att utländska fordringsrätter är, enligt lagstiftaren, utsatta för betydligt större kursvariationer än fordringar utställda i svenska kronor samt att dessa värdetförändringar till viss del är förutsebara, vilket möjliggör skatteplanering i form av räntefria skattekrediter om kapitalförluster på utländska fordringsrätter är fullt avdragsgilla. Detta motiverade en mer restriktiv avdragsrätt för fordringar i utländskt valuta och en åtskillnad gjordes därför från fordringar utställda i svenska kronor.¹¹⁸ I doktrin har det framförts att dessa argument saknar bäring idag eftersom kapitalmarknaden är så pass internationaliserad. Fordringar i utländsk valuta är i betydande omfattning föremål för handel också i Sverige, och den ökade internationaliseringen av kapitalmarknaden har medfört ökad kunskap om den utländska marknaden samt att den svenska marknaden i hög grad är beroende av utvecklingen på en internationella.¹¹⁹ Förändringar i den globala konjunkturen påverkar även värdet på den svenska kronan, varför det generellt inte går att hävda att den svenska kronan är mer stabil än andra utländska, stora valutor.¹²⁰ Lagstiftningen är emellertid oförändrad sedan 1990-års skattereform.

Kapitalförluster på utländska fordringsrätter får således endast dras av med 70 procent enligt inkomstskattelagen, oavsett om de är marknadsnoterade eller inte.¹²¹ Bestämmelsen har utformats i enlighet med den ovan angivna huvudregeln. Detsamma gäller förluster hänförliga till valutakursförändringar och som realiserar vid betalning eller överlåtelse av skuld, i syfte att skapa likabehandling av emittent och innehavare av utländsk fordringsrätt.¹²² Kapitalförluster vid betalning av skulder i utländsk valuta får därför enligt nuvarande lagstiftning endast dras av med 70 procent.¹²³

---

¹¹⁸ Prop. 1990/91:54 s. 209 f.

¹¹⁹ Dahlberg (2011) s. 185.

¹²⁰ Ibid. s. 226.

¹²¹ 48 kap. 24 § IL; Prop. 1990/91:54 s. 209.

¹²² Prop. 1990/91:54 s. 212; Hilling och Hilling (2009) s. 571.

¹²³ 54 kap. 6 § IL.

Kapitalförluster på marknadsnoterade svenska fordringsrätter är avdragsgilla med 100 procent mot samtliga inkomster i inkomstslaget kapital.¹²⁴ Detta motiverades i huvudsak med att värdeförändringarna på dessa skuldebrev i allmänhet är små vilket begränsar möjligheterna att skapa räntefria skattekrediter. Att undantaget från kvoteringen till 70 procent inte gäller icke marknadsnoterade svenska fordringsrätter beror på de kontrollsvårigheter som finns relaterade till dessa.¹²⁵

I och med Högsta förvaltningsdomstolen avgörande i den så kallade *Kursförlustdomen* från 2009 har dock gällande rätt avseende avdragsbegränsningen till 70 procent för förluster i utländsk valuta förändrats.¹²⁶ I målet behandlades frågan om avdragsbegränsningen strider mot kapitalets fria rörlighet inom EU. HFD fann att artikel 56.1 i EG-fördragets bestämmelser om fri rörlighet för kapital var tillämplig på det i målet aktuella lånet samt att begränsningen av avdraget för den aktuella valutakursförlusten utgjorde en restriktion för kapitalrörelser mellan medlemsstater som inte kan rättfärdigas. EG-domstolen har tidigare uttalat att nationella regler som syftar till att förhindra skatteflykt kan vara motiverade även i fall då de hindrar den fria rörligheten. Dock krävs att reglerna är riktade mot rent konstlade upplägg som görs i syfte att kringgå skattelagstiftningen. Avdrag medgavs därför med hela förlusten.¹²⁷ Förändringen har alltså skett i praxis; lagtexten är fortfarande oförändrad.

Skatteverket anser i ett ställningstagande från mars 2009 att även avdragsbegränsningen för förluster på utländska fordringsrätter utgör en restriktion för kapitalets fria rörlighet.¹²⁸ Full avdragsrätt för kapitalförluster på marknadsnoterade utländska fordringsrätter (inklusive valuta och valutaderivat) gäller således, oavsett vilket land som ger ut valutan. Förlust

---

¹²⁴ 48 kap. 23 § IL.

¹²⁵ Prop. 1989/90:110 s. 460.

¹²⁶ Regeringsrättens dom i mål nr 3264-05.

¹²⁷ Ibid. s. 7.

¹²⁸ Skatteverket dnr 131 346922-09/111.

på icke noterade fordringsrätter i utländskt valuta är fortfarande, likt reglerna om onoterade svenska fordringsrätter, avdragsgilla till 70 procent.

4.3.3.3 Andra tillgångar

De ovan redovisade kategorierna omfattar alla typer av investeringar i aktier, ränta och valuta. Vid avyttring av tillgångar som inte kan hänföras till något av de hittills redovisade tillgångsslagen, ska beskattning ske enligt 52 kap. IL. Detta är ett slags uppsamlingskapitel för ”andra tillgångar” än sådana som återfinns i 48 kap. IL. Handel med råvaror som exempelvis olja och guld hänförs till detta kapitel. Beskattning av andra tillgångar sker enligt huvudregeln, det vill säga att kapitalvinster är skattepliktiga och 70 procent av kapitalförluster får dras av. Någon kvittningsrätt föreligger inte.¹²⁹ I förarbetena ansågs det till och med tveksamt om förluster på rena investeringsobjekt som beskattas enligt 52 kapitlet skulle vara avdragsgilla över huvud taget mot bakgrund av kontrollsvårigheter. Av likformighetsskäl medgavs dock avdrag enligt huvudregeln för behandling av reaförluster.¹³⁰

4.4 Sammanfattning

En god skattelagstiftning ska enligt Lodin bland annat vara legitim, förutsebar, enkel och likformig. Likformighetsprincipen var en central del av skattelagstiftningen redan vid 1928 års KL men kom särskilt att prägla 1990-års skattereform. Kortfattat innebär detta att diskriminerande behandling av vissa skattskyldiga ska undvikas genom att personer med samma faktiska inkomst ska betala samma skatt.

Mot bakgrund av detta samlades i stort sett samtliga kapitalinkomster i ett nytt inkomstslag kapital med en likformig skattesats på 30 procent, i syfte att uppnå likformighet och enkelhet. Till viss del gjorde lagstiftaren avsteg från

---

¹²⁹ 52 kap. 5 § IL.

¹³⁰ Prop. 1989/90:110 s. 476 f.

principen om likformighet eftersom belöpandeprincipen inte tillämpas. Detta kompenseras dock i och med begränsade avdragsregler i syfte att förhindra skapandet av räntefria skattekrediter. Eftersom avdragsrätten för vissa kapitalförluster däremot är mer generös än vad huvudregeln fordrar, utgör just avdragsrätten i den svenska kapitalvinstbeskattningen det största undantaget från en annars likformig beskattning.

De finansiella produkter som beskattas enligt reglerna om delägarrätter erhåller en avdragsrätt vid kapitalförluster med 70 procent. Förlusterna kan dock kvittas fullt ut mot kapitalvinster från delägarrätter. Beskattas en marknadsnoterad tillgång enligt bestämmelserna om svenska fordringsrätter är kapitalförlusten avdragsgill med 100 procent. Enligt praxis från HFD gäller dessa regler även vid beskattning av marknadsnoterade utländska fordringsrätter. Avslutningsvis är kapitalförluster på finansiella produkter som beskattas enligt 52 kap. IL som ”andra tillgångar” avdragsgilla med 70 procent utan rätt till kvittning mot kapitalvinster.

I kapitel 2 redogjordes för särskilt kryptovalutan Bitcoins innebörd och egenskaper samt hur den handlas och vilka risker som finns relaterade till en investering. Detta ställdes sedan i relation till definitionen av traditionella valutor och handel med dessa i kapitel 3 för att belysa eventuella likheter och skillnader. Som framgått i detta kapitel skiljer sig skattereglerna delvis åt beroende på om en tillgång beskattas som delägarrätt, fordringsrätt eller annan tillgång. Det avsteg från likformighetsprincipen som de olika skattereglerna innebär motiveras framför allt av att riskfyllda och svårkontrollerade finansiella produkter inte ska kunna användas i skatteplaneringssyfte genom att erhålla skattekrediter. Inledningsvis bör således stor vikt läggas vid att en produkt klassificeras korrekt utifrån dess egenskap och konstruktion, därefter blir frågan om klassificeringen kan anses motiverad utifrån de grundläggande målsättningarna i skattesystemet.

5 Klassificering av finansiella produkter

5.1 Introduktion

Skillnaden när det gäller möjligheten att kvitta vinster mot förluster ökar enligt lagstiftaren behovet av en noggrann avgränsning i fråga om vilka finansiella instrument som ska beskattas i vilken kategori.¹³¹ Avgörande är om en produkt ska anses utgöra en delägarrätt eller fordringsrätt. Kan det inte anses vara något av dessa två sker beskattning enligt uppsamlingskapitlet för andra tillgångar. Inledningsvis kommer därför redogöras för skillnaden mellan delägarrätter och fordringsrätter.

5.2 Delägarrätt eller fordringsrätt?

Indelningen i delägarrätter och fordringsrätter utgör den avgörande åtskillnaden mellan olika finansiella instrument i svensk skatterätt. Det görs ingen skillnad på svenska och utländska delägarrätter i beskattningen, utländska fordringsrätter utgör däremot en egen undergrupp till fordringsrätter. Gränsen mellan de två kategorierna är inte helt enkel att dra, och särskilt uppstår viss problematik när det kommer till att kategorisera sammansatta finansiella instrument såsom indexobligationer.¹³²

5.2.1 Delägarrätter

Med delägarrätt avses enligt lagtexten en aktie, rätt på grund av teckning av aktier, teckningsrätt, fondaktierätt, andel i en värdepappersfond och

---

¹³¹ Prop. 1989/90:110 s. 430.

¹³² Dahlberg (2011) s. 167 f.

specialfond, andel i en ekonomisk förening, och annan tillgång med liknande konstruktion eller verkningssätt. Bestämmelserna om delägarrätter ska tillämpas också på vinstandelsbevis och kapitalandelsbevis som avser lån i svenska kronor, konvertibel i svenska kronor, inlösenrätt och säljrätt som avser aktier, termin och option vars underliggande tillgångar består av aktier eller termin och option som avser aktieindex, och annan tillgång med liknande konstruktion eller verkningssätt.¹³³

Första delen i bestämmelsen anger alltså vad som utgör en delägarrätt. Den andra delen anger de finansiella produkter på vilka bestämmelserna om delägarrätter ska tillämpas. Vidare anges i bestämmelsens sista mening att annan tillgång med liknande konstruktion och verkningssätt faller inom kategorin delägarrätter. Detta möjliggör att nya finansiella instrument som inte uttryckligen anges i lagtexten ändå kan omfattas av reglerna utan att lagen behöver ändras.¹³⁴ Enligt förarbetena kan det vid bedömningen av om en tillgång har ”liknande konstruktion eller verkningssätt” vägas in om den i sina beståndsdelar är identiskt med några av de uppräknade instrumenten i bestämmelsen.¹³⁵ Detta bör förstås som att det krävs en betydande likhet mellan en tillgång som inte uttryckligen anges i lagen och en sådan som gör det. En särskiljande egenskap för aktieliknande instrument är enligt propositionen till inkomstskattelagen att avkastningen eller värdet, direkt eller indirekt, beror på det utgivande företags ekonomiska utveckling.¹³⁶ En delägarrätt ska således ha rätt till en del av ett företags vinst och utdelning.¹³⁷ I praxis har exempelvis spelrätter till en golfklubb inte ansetts utgöra delägarrätter eftersom värdeförändringen berodde på efterfrågan på spelrätter och inte på någon ekonomisk verksamhet eller ekonomisk utveckling hos den ideella förening som utgett spelrätterna.¹³⁸

---

¹³³ 48 kap. 2 § IL.

¹³⁴ Dahlberg (2011) s. 173.

¹³⁵ Prop. 1989/90:110 s. 722.

¹³⁶ Ibid. s. 433.

¹³⁷ Lewander (2017) s. 120.

¹³⁸ RÅ 2005 ref. 4 II.

Värt att notera är att konvertibler, vinstandelsbevis och kapitalandelsbevis är fordringsrätter som ändå uttryckligen omfattas av bestämmelserna om delägarrätter. Anledningen är att konvertibla skuldebrev är fordringsrätter som kan bytas ut mot delägarrätter, avkastningen på vinstandelsbevis är relaterad till ett bolags vinst eller utdelning på bolagets aktier, och kapitalandelsbevis ger innehavaren en rätt till återbetalning av deponerat kapitalbelopp som är beroende av utvecklingen av bolagets aktiekurs, utdelning till aktieägare eller liknande. Det är med andra ord sammansatta finansiella instrument, men inslaget av delägarrätt har vägt tyngre vid klassificering av produkterna. En förutsättning är dock att de är utställda i svenska kronor.¹³⁹

Aktien utgör alltså kärnan för kategorin delägarrätter. Vidare omfattas sådana finansiella produkter ”vars avkastning är knuten till vinstens eller utdelningens storlek för ett företag eller som i övrigt är utformade så att värdeutvecklingen liknar den för en aktie” av betydelseområdet delägarrätter samt sådana tillgångar med liknande konstruktion eller verkningssätt. Även sådana instrument som utgör förstadier till aktier beskattas som aktier.¹⁴⁰ Nya finansiella produkter som i praxis skattemässigt kommit att behandlas som delägarrätter är bland annat aktieindexobligationer, aktiekorgar och omvända konvertibler. De har gemensamt att avkastningen är knuten till värdet på aktier eller aktieindex och klassificeringen är således i linje med vad som anförts i förarbetena.¹⁴¹

5.2.2 Fordringsrätter

Som angetts tidigare i uppsatsen delar inkomstskattelagen upp fordringsrätter i två kategorier: svenska och utländska. Av 48 kap 3 § IL framkommer att med svensk fordringsrätt avses fordran i svenska kronor. Vidare ska bestämmelserna om svenska fordringsrätter tillämpas på termin, option och

---

¹³⁹ Tivéus och Jacobsson (2013) s. 21.

¹⁴⁰ Ibid. s. 431.

¹⁴¹ Hilling (2008) s. 704.

liknande avtal vars underliggande tillgång kan hänföras till fordran i svenska kronor eller termin, option och liknande avtal som avser ränteindex. Till sists stadgas i andra stycket samma paragraf att som fordringsrätt räknas inte en tillgång som enligt 2 § första stycket är en delägarrätt eller sådana tillgångar som bestämmelserna om delägarrätter ska tillämpas på.¹⁴² Reglerna om svenska fordringsrätter ska alltså inte enbart tillämpas på räntebärande skuldebrev, utan också på andra typer av fordringsrätter i svenska kronor med en avkastning knuten till något index som inte är ett aktieindex. Generellt kan sägas att om avkastningen på en indexobligation är knuten till flera index, men aktieindexdelen väger tyngst vid emissionstidpunkten ska den beskattas som en delägarrätt.¹⁴³ Fordringar som är utställda i svenska kronor med en avkastning som är knuten till någon annan tillgång än aktier ska däremot klassificeras som svenska fordringsrätter.¹⁴⁴ I förarbetena går att uttyda att lagstiftaren ansåg fordringsrätter vara skuldebrev med värdeförändringar som i allmänhet är små och där det finns stora möjligheter att kontrollera innehavet hos enskilda skattskyldiga.¹⁴⁵ Avslutningsvis inkluderar begreppet svensk fordringsrätt inte sådana fordringar som har karaktär av personlig levnadskostnad snarare än finansiell investering enligt praxis.¹⁴⁶

Utländsk fordringsrätt definieras i efterföljande paragraf som en fordran i utländsk valuta. Bestämmelserna om utländska fordringsrätter ska också tillämpas på utländsk valuta och termin, option och liknande avtal vars underliggande tillgång kan hänföras till utländsk valuta, fordran i utländsk valuta eller termin, option och liknande avtal som avser index beroende av sådan valuta.¹⁴⁷

---

¹⁴² 48 kap. 3 § IL.

¹⁴³ Tivéus och Jacobsson (2013) s. 23; RÅ 2008 ref. 3.

¹⁴⁴ Hilling (2008) s. 706.

¹⁴⁵ Prop. 1989/90:110 s. 460.

¹⁴⁶ Kammarrätten i Göteborg mål nr. 2331-07.

¹⁴⁷ 48 kap. 4 § IL.

5.3 Klassificering av valutaprodukter

Kapitalvinster och kapitalförluster på utländsk valuta beskattas enligt reglerna om utländska fordringsrätter. Sedan 2009 innebär detta att kapitalförluster är fullt avdragsgilla mot samtliga inkomster i inkomstslaget kapital.¹⁴⁸

Optioner och terminer i utländsk valuta beskattas även de som utländska fordringsrätter vilket framgår uttryckligen av lagtexten. Optioner och terminer utställda i svenska kronor beskattas som svenska fordringsrätter.¹⁴⁹ Avseende CFD-kontrakt med koppling till utländsk valuta är klassificeringen inte lika självklar. Det är en typ av derivatkontrakt men är ett relativt nytt finansiellt instrument och omfattas inte uttryckligen av lagtexten. CFD-kontrakt har stora likheter med terminsavtal genom att värdet på kontraktet utvecklas på samma sätt som den underliggande tillgången.¹⁵⁰ Av terminsdefinitionen i inkomstskattelagen är en termin ett avtal om en framtida betalning vars storlek beror på värdet av en underliggande tillgång, kursindex eller liknande.¹⁵¹ Något avgörande från HFD finns inte på området, däremot har det i en dom från förvaltningsrätten i Malmö från 2014 konstaterats att CFD-kontrakt kan jämföras med terminer.¹⁵² Skatteverket gjorde samma bedömning i ett ställningstagande från 2008.¹⁵³ CFD-kontrakt med ett värde kopplat till utländsk valuta ska således beskattas enligt reglerna om utländska fordringsrätter.

Klassificeringen av terminer, optioner och CFD-kontrakt har gemensamt att den underliggande tillgången styr till vilken kategori de hänförs vid kapitalvinstbeskattningen. När det kommer till indexobligationer pekar praxis däremot på något annat. Som redogjorts för i kapitel 3.3.2.3 består en valutaindexobligation både av en obligation och en option. De skiljer sig

---

¹⁴⁸ Se kapitel 4.3.3.2 och kapitel 5.2.2.

¹⁴⁹ Se kapitel 5.2.2.

¹⁵⁰ Tivéus och Jacobsson (2013) s. 146.

¹⁵¹ 44 kap. 11 § IL.

¹⁵² Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 2815-13.

¹⁵³ Skatteverkets ställningstagande dnr 131 588434-07/111.

således från typiska derivat eftersom de förutom derivatet (optionen) även består av en fordran (obligation). I praxis har instrumenten dock behandlats som en enhet, man delar inte upp de vid beskattningen.¹⁵⁴ Avgörande för kvalificeringen av en valutaindexobligation är inte huruvida avkastningen är knuten till ett svenskt eller utländskt valutaindex, utan vilken valuta de är utställda i. En valutaindexobligation utställd i svenska kronor beskattas enligt reglerna om svenska fordringsrätter, är de istället utställda i någon utländsk valuta beskattas de enligt reglerna om utländska fordringsrätter.¹⁵⁵ Eftersom avdragsreglerna numer är desamma för svenska och utländska fordringsrätter till följd av Kursförlustdomen 2009, har det ingen större betydelse hur valutaindexobligationer kvalificeras. Det kan däremot ha betydelse för kvalificeringen och beskattningen av finansiella produkter knutna till ett kryptovalutaindex.

5.4 Klassificering av Bitcoin

5.4.1 Direktinvestering

Skattskyldighet inträder i huvudsak när en Bitcoin avyttras, och avyttringen av Bitcoin och andra kryptovalutor följer gängse regler om avyttring av kapitaltillgångar, det vill säga vid försäljning, byte och liknande överlåtelse.¹⁵⁶ Den vanligaste formen av avyttring av Bitcoin är att den växlas tillbaka mot en traditionell valuta via exempelvis någon av de växlingstjänster som angetts i kapitel 2.4.3.1. En avyttring uppstår också då en Bitcoin används som betalningsmedel vid köp av varor och tjänster, och den anses då avyttrad till ett värde som motsvarar marknadsvärdet på den vara eller tjänst som inhandlats. Växling mellan olika kryptovalutor ses även som ett byte vilket omfattas av avyttringsbegreppet i lagstiftningen.¹⁵⁷ En kapitalvinst

---

¹⁵⁴ RÅ 1999 ref 69.

¹⁵⁵ Hilling (2008) s. 706.

¹⁵⁶ 44 kap. 3 § IL.

¹⁵⁷ Dagens juridik (2017) Värdeökningen på kryptovalutor kan få stora konsekvenser skatterättsligt.

beskattas likt övriga finansiella produkter med en skattesats på 30 procent. Hur mycket avdrag som medges vid en eventuell kapitalförlust är däremot beroende av om Bitcoin ska klassificeras som delägarrätt, fordringsrätt eller som annan tillgång.

Genom ett avgörande från HFD i december 2018 fastställdes hur en avyttring av Bitcoin ska beskattas.¹⁵⁸ Frågan domstolen hade att ta ställning till var till vilket slags tillgång Bitcoin ska hänföras, och en prövning gjordes mot delägarrätter och fordringsrätter. Inledningsvis konstaterades att Bitcoin inte är en sådan tillgång som särskilt nämns i definitionen av delägarrätter i inkomstskattelagen. Vidare ansågs att kryptovalutan inte heller kan anses vara en sådan tillgång med liknande konstruktion eller verkningssätt som en aktie eller annan tillgång som stadgas i bestämmelsen, eftersom den saknar koppling till någon ekonomisk verksamhet eller ekonomisk utveckling hos ett utgivande företag eller liknande. Följaktligen omfattas Bitcoin inte av bestämmelserna om avyttring av delägarrätter. HFD:s bedömning ligger i linje med förarbetsuttalandena om att värdet på en delägarrätt ska bero på ett utgivande företags ekonomiska utveckling. Bedömningen stämmer även överens med utgången i RÅ 2005 ref. 4 II där spelrätter till en golfklubb inte ansågs utgöra delägarrätter, eftersom värdeförändringen enbart berodde på efterfrågan på spelrätterna. Inte heller uppvisar Bitcoin några identiska egenskaper med någon av de uppräknade instrumenten i 48 kap. 2 § IL.¹⁵⁹

Domstolen prövade i ett andra steg om Bitcoin utgör en utländsk valuta i den mening som avses i 48 kap. 4 § andra stycket IL. Väldigt kortfattat konstaterade HFD att så inte var fallet eftersom valutan saknar utgivare och inte utgör ett lagligt betalningsmedel i någon stat. Bitcoin kunde därför inte anses vara en utländsk valuta i inkomstskattelagens mening. Det kan konstateras att HFD utan vidare motivering fastställer att en valuta i inkomstskattelagens mening måste ha en utgivare samt vara ett lagligt betalningsmedel. Utifrån de tre mest vedertagna definitionerna av pengar som

---

¹⁵⁸ HFD:s dom i mål nr 2674-18.

¹⁵⁹ Se kapitel 5.2.1.

redogjorts för i kapitel 3.2 motsvarar detta i viss mån begreppet chartalism, nämligen att pengar i första hand är en juridisk företeelse som endast kan skapas av stater. I svensk lagstiftning finns som tidigare nämnts ingen definition av valuta, däremot framgår det av Riksbankslagen att pengar som ges ut av Riksbanken är lagliga betalningsmedel. E contrario är pengar som inte ges ut av Riksbanken inte lagliga betalningsmedel i Sverige. Bitcoin kan utifrån denna argumentation inte utgöra valuta i inkomstskattelagens mening.

Avslutningsvis konstaterades att bestämmelsen om personliga tillgångar inte heller var tillämplig på avyttringen, och beskattning skulle ske enligt 52 kap. 3 § första stycket IL om kapitalvinst vid avyttring av andra tillgångar än personliga tillgångar. Avdrag för kapitalförluster medges således med 70 procent.

5.4.2 Bitcoincertifikat och CFD:s

Beskattning av certifikat och CFD-kontrakt är inte uttryckligen reglerat i lagstiftningen. Någon praxis som rör dessa finansiella produkter med avkastning kopplad till Bitcoin eller andra kryptovalutor finns inte heller. Ett fåtal avgöranden finns däremot som behandlar frågan hur terminer och indexobligationer med råvaror eller råvaruindex som underliggande tillgång ska beskattas. Eftersom kapitalvinster och kapitalförluster från handel med råvaror – likt Bitcoin – beskattas enligt bestämmelserna om andra tillgångar i 52 kap. IL kan viss vägledning hämtas från dessa avgöranden.¹⁶⁰

Inledningsvis måste det tas ställning till om ett Bitcoincertifikat är att betrakta som en obligation eller ett derivat. Som framgår av kapitel 5.3 klassificeras derivat, exempelvis terminer, utifrån den underliggande tillgången. Terminer vars underliggande tillgång är en aktie beskattas enligt reglerna om delägarätter, och terminer vars underliggande tillgång kan hänföras till en fordran i svenska kronor beskattas enligt bestämmelserna om svenska

---

¹⁶⁰ Se kapitel 4.3.3.3.

fordringsrätter.¹⁶¹ I ett avgörande från november 2010 framgår att kapitalvinster och förluster från handel med råvaruterminer beskattas enligt reglerna om andra tillgångar i 52 kap. IL.¹⁶² Avgörandet följer alltså gängse regler om kapitalvinstbeskattning där terminer och andra derivat klassificeras beroende på hur den underliggande tillgången kategoriseras inkomstskattemässigt. Om ett Bitcoincertifikat kan likställas med ett derivat bör beskattning således ske enligt 52 kapitlet där avdrag på kapitalförluster medges med 70 procent.

Indexobligationer vars avkastning är knuten till råvaruindex beskattas däremot som svenska fordringsrätter enligt ett förhandsavgörande från SRN som senare fastställdes av RR.¹⁶³ I målet hade en person handlat med indexobligationer, det vill säga en produkt bestående både av en obligation och en option, som var kopplade till tre olika korgar bestående av aktier, räntor och råvaror. Avkastningen bestämdes sedan utifrån den korg som utvecklades bäst under löptiden. Om samtliga korgar skulle sjunka i värde fick investeraren tillbaka det nominella beloppet. Likt tidigare avgöranden¹⁶⁴ konstaterades först att indexobligationen är ett så kallat odelbart instrument som ska behandlas som en enhet vid beskattningen. SRN konstaterade att obligationens skattemässiga karaktär bör bestämmas med hänsyn till förhållandena vid emissionstidpunkten bland annat eftersom en sådan bedömning är enklare än en löpande och att det främjar förutsebarhet vid beskattningen. Vid emissionstidpunkten vägde de andra indexen tyngre än aktieindex, och beskattning skulle ske enligt reglerna om marknasnoterade fordringsrätter i svenska kronor.

Följaktligen beskattas råvaruterminer enligt 52 kapitlet och indexobligationer med avkastning knuten till råvaruindex enligt reglerna om svenska fordringsrätter.¹⁶⁵ Som framgår av kapitel 4.3.3.2 är kapitalförluster på

---

¹⁶¹ Se kapitel 5.2.1 och 5.2.2.

¹⁶² Regeringsrättens dom i mål nr 3718-2010.

¹⁶³ RÅ 2008 ref. 3.

¹⁶⁴ Se bl.a. RÅ 1999 ref. 69 och RÅ 2003 ref. 43.

¹⁶⁵ Hilling (2008) s. 721.

marknadsnoterade svenska fordringsrätter avdragsgilla med 100 procent mot samtliga inkomster i inkomstslaget kapital. Detta motiveras i huvudsak med att värdeförändringarna på sådana skuldebrev i allmänhet är små vilket begränsar möjligheten att skapa skattekrediter.

Någon praxis finns alltså inte avseende varken råvaru- eller Bitcoincertifikat. Hilling har däremot argumenterat för att åtminstone råvarucertifikat i praktiken är konstruerade som förutbetalda terminer, och borde således klassificeras och beskattas som derivat.¹⁶⁶ Som Bitcoincertifikat är konstruerade finns ingenting som talar för att de skulle bedömas annorlunda skattemässigt. Dessutom är, som anförts i kapitel 2.4.2.2, Bitcoin en potentiellt volatil och riskfylld investering. Att klassificera Bitcoincertifikat som svenska fordringsrätter och därmed tillåta full avdragsrätt för kapitalförluster skulle möjliggöra skapandet av räntefria skattekrediter, något som strider mot lagstiftarens mål med kapitalvinstbeskattningen.¹⁶⁷

Avslutningsvis beskattas CFD-kontrakt med Bitcoin som underliggande tillgång enligt bestämmelserna om andra tillgångar i 52 kap. IL. Som redogjorts för i kapitel 5.3 uppvisar CFD-kontrakt stora likheter med terminsavtal och den underliggande tillgången styr kvalificeringen inkomstskattemässigt.¹⁶⁸

5.5 Sammanfattning

I kapitel fyra konstaterades att inkomstskattelagen delar upp finansiella produkter i tre övergripande kategorier: delägarrätter, fordringsrätter och andra tillgångar. Vidare skiljer man på svenska och utländska fordringsrätter vid beskattningen. Förluster på delägarrätter är avdragsgilla med 70 procent men de kan kvittas fullt ut mot kapitalvinster från delägarrätter.

---

¹⁶⁶ Hilling (2008) s. 717.

¹⁶⁷ Se kapitel 4.3.2.

¹⁶⁸ Tivéus och Jacobsson (2013) s. 24.

Kapitalförluster på svenska och utländska fordringsrätter är avdragsgilla med 100 procent. Särskilt de finansiella produkter som beskattas enligt 52 kap. IL som ”andra tillgångar” behandlas mindre förmånligt eftersom varken någon kvittningsrätt medges och förluster är endast avdragsgilla enligt huvudregeln med 70 procent. Klassificeringen vid inkomstbeskattningen är med andra ord av stor betydelse för den skattskyldige.

Av detta kapitel framgår att avgörande är huruvida en produkt kan anses utgöra en delägarrätt eller fordringsrätt. Kan den inte anses vara något av dessa sker beskattning enligt 52 kapitlet. Aktien utgör kärnan för kategorin delägarrätter. Även sådana finansiella produkter vars avkastning är knuten till vinsten eller utdelningens storlek på ett företag eller som i övrigt är utformade så att värdeutvecklingen liknar den för en aktie beskattas som delägarrätter. Av stor vikt är alltså om värdet förändringen beror på det utgivande företagets ekonomiska utveckling. Utöver en vanlig fordringsrätt omfattas även terminer, optioner och liknande avtal vars underliggande tillgång kan hänföras till en fordran samt utländska valutor av bestämmelserna om fordringsrätter.

En avyttring av Bitcoin beskattas som andra tillgångar i 52 kap. IL. Enligt HFD kan Bitcoin inte utgöra en delägarrätt eftersom den saknar koppling till någon ekonomisk verksamhet eller ekonomisk utveckling hos ett utgivande företag eller liknande. Inte heller kan Bitcoin anses utgöra en utländsk valuta i inkomstskattelagens mening enligt domstolen, eftersom kryptovalutan saknar utgivare och inte är ett lagligt betalningsmedel i någon stat. Någon praxis avseende beskattning av certifikat och CFD-kontrakt vars värde är beroende av värdeutvecklingen på Bitcoin saknas. Med ledning av praxis för beskattning av olika råvaruprodukter kan dock konstateras att Bitcoincertifikat också ska beskattas enligt reglerna i 52 kapitlet eftersom de uppvisar stora likheter med derivatet terminskontrakt. Även CFD-kontrakt är till konstruktionen mycket lik en termin och enligt Skatteverket ska kapitalvinster och förluster beskattas enligt 52 kapitlet, eftersom den underliggande tillgången avgör kvalificeringen av derivatprodukter.

6 Analys och sammanfattande slutsatser

6.1 Uppsatsens syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna uppsats har varit att fastställa gällande rätt avseende hur finansiella produkter i inkomstslaget kapital ska klassificeras, och huruvida klassificeringen belyser någon brist på likformighet i skattesystemet. Utifrån syftet har jag utgått ifrån tre huvudsakliga frågeställningar, nämligen hur kryptovalutan Bitcoin ska beskattas, hur klassificeringen av finansiella produkter ska göras i inkomstslaget kapital och om gällande rätt är rimlig mot bakgrund av likformighetsprincipen och skattesystemets övergripande mål.

Grunderna för hur finansiella produkter klassificeras i inkomstslaget kapital har redogjorts för i kapitel 5. Eftersom HFD fastställt att en avyttring av Bitcoin ska beskattas enligt reglerna om andra tillgångar i 52 kap. IL får detta anses utgöra gällande rätt. I kapitel 5.4.2 har konstaterats att Bitcoincertifikat och CFD-kontrakt med Bitcoin som underliggande tillgång även de ska beskattas enligt 52 kapitlet, eftersom de närmast bör likställas med terminer, och derivatprodukters underliggande tillgång styr klassificeringen. Fastställandet av gällande rätt avseende beskattning av CFD-kontrakt och certifikat med Bitcoin som underliggande tillgång är min strävan att göra en så pass nära tolkning av lagen som en domstol hade gjort. Detta är inte detsamma som rättstillämpning. Det bör därför framhållas att en renodlad form av de lege lata bara kan utföras av en domare, och i skrivande stund finns inte någon praxis som fastställt hur Bitcoincertifikat eller Bitcoin CFD:s ska beskattas.

Huruvida gällande rätt är rimlig mot bakgrund av likformighetsprincipen och Bitcoins realekonomiska innebörd kommer diskuteras vidare i detta kapitel.

6.2 Är gällande rätt rimlig mot bakgrund av likformighetsprincipen?

6.2.1 Realekonomisk tolkning

Ett av de uttalade målen med 1990-års skattereform var att göra skattesystemet enklare och mer likformigt. Som framgår av kapitel 4.3 innebär detta att personer med samma beskattningsbara inkomst ska träffas av lika hög skatt. Som Peter Melz framhåller är det nödvändigt att man upprätthåller den civilrättsliga kvalificeringen i skatterätten genom realistiska eller realekonomiska tolkningar för att uppnå en likformig beskattning, eftersom lika fall ska behandlas lika.¹⁶⁹ Med andra ord: har Bitcoin sådana likheter med de produkter som beskattas enligt reglerna om delägarrätter eller fordringsrätter, att de bör kvalificeras som något av dessa för att man ska uppnå en likformig beskattning?

Inledningsvis kan konstateras att Bitcoins syfte är att fungera som pengar, men i hög grad utgör de rena spekulationsobjekt för många användare. Rent materiellt består de av datafiler som kan överföras mellan olika personer. Värdet på Bitcoin bestäms helt och hållet utifrån utbud och efterfrågan på marknaden och utgivaren är anonym.¹⁷⁰ Som lagtexten är utformad kan nya finansiella produkter omfattas av kategorin delägarrätter trots att de inte uttryckligen utgör en delägarrätt enligt inkomstskattelagens definition. En förutsättning är dock enligt förarbetena och praxis att ”avkastningen eller värdet, direkt eller indirekt, beror på det utgivande företags ekonomiska utveckling.”¹⁷¹ Mot bakgrund av detta är jag av samma uppfattning som HFD, nämligen att Bitcoin eller andra kryptovalutor med liknande konstruktion inte kan utgöra delägarrätter i inkomstskattelagens mening. För det första finns inget utgivande företag eller liknande; kryptovalutor har i huvudsak gemensamt att upphovsmannen är anonym. För det andra beror avkastningen

---

¹⁶⁹ Se kapitel 4.2.

¹⁷⁰ Se kapitel 2.4.1 och 2.4.2.

¹⁷¹ Se kapitel 5.2.1.

eller värdet på Bitcoin och andra kryptovalutor endast på utbudet och efterfrågan på marknaden, det finns ingen underliggande ekonomisk verksamhet som påverkar valutakursen. Nästa fråga blir därmed om man genom en realistisk eller realekonomisk tolkning kan argumentera för att Bitcoin är en valuta, och således ska beskattas enligt bestämmelserna om fordringsrätter.

Av kapitel 3.1 framgår att pengar historiskt sett har fungerat som lösningar på olika samhällsproblem, men kärnfunktionen har alltid varit att fungera som ett bättre alternativ till bytesekonomin. Syftet bakom tillskapandet av Bitcoin var framför allt att skapa ett elektroniskt betalsystem som alternativ till traditionella valutor för att öka säkerheten och minska transaktionskostnader.¹⁷² Olika föremål har genom åren fungerat som pengar men enligt tre olika teorier måste något uppfylla vissa kriterier för att kunna definieras som pengar idag.

Enligt det första synsättet, metallism, måste pengar vara knutna till en underliggande egendom som har ett självständigt marknadsvärde. Bitcoins värde är som bekant inte knutet till någon underliggande tillgång. Det är emellertid inte dagens traditionella valutor heller i och med avskaffandet av guldmyntfoten. Denna teori bör således kunna förkastas som föråldrad. Enligt det andra synsättet, chartalism, är pengar ytterst en juridisk företeelse som bara kan skapas av stater. Staten har delegerat uppgiften att trycka pengar till Riksbanken, och enligt Riksbankslagen är pengar som ges ut av Riksbanken lagliga betalningsmedel. Bitcoin är varken skapad av någon stat, reglerad i någon lag eller utgiven av någon centralbank, och bör därför enligt teorin om chartalism inte kunna definieras som pengar.¹⁷³

Funktionalism är den sista och mest vedertagna teorin om vad pengar är. Pengar ska enligt definitionen uppfylla funktionerna som bytesmedel, räkneenhet och värdebevarare. Som framgår av kapitel 3.2 fungerar Bitcoin

---

¹⁷² Se kapitel 2.4.2.1.

¹⁷³ Se kapitel 3.2.

som bytesmedel för de som accepterar kryptovalutan som betalning. Dock är det fortfarande ett svagt betalningsmedel med hänsyn till den låga acceptansen bland marknadens aktörer. Vidare fungerar Bitcoin i nuläget dåligt som räkneenhet eftersom det är omöjligt att fastställa värdet på en viss produkt eller tjänst med ett pris utställt i Bitcoin, utan att först känna till valutakursen mot en traditionell valuta vid just den tidpunkten. Avslutningsvis medför den höga volatiliteten i Bitcoin att den fungerar dåligt som en värdebevarare.

Mot bakgrund av det anförda är jag även här beredd att hålla med HFD om bedömningen att Bitcoin inte kan anses vara en utländsk valuta i inkomstskattelagens mening. Detta utesluter däremot inte att kryptovalutan i framtiden potentiellt skulle kunna klassificeras som en valuta enligt teorin om funktionalism. En ökad legitimitet skulle förbättra egenskapen som bytesmedel och kunna stabilisera kursen med bättre funktion som värdebevarare som följd. Ett stabilare värde medför även att Bitcoin kan fungera som en räkneenhet.

Sammanfattningsvis är jag av uppfattningen att Bitcoin varken kan klassificeras som delägarrätt eller fordringsrätt utifrån en realistisk tolkning av dess egenskaper. Frågan kvarstår dock om de mindre förmånliga avdragsreglerna i 52 kap. IL strider mot målet om en likformig beskattning.

6.2.2 Är svensk kapitalvinstbeskattning likformig?

För att kunna besvara denna fråga kan det vara bra att först väldigt kort sammanfatta kapitel 4 där grunderna för kapitalvinstbeskattningen redogörs för. I syfte att uppnå en likformig beskattning samlades i stort sett alla kapitalinkomster i ett nytt inkomstslag kapital med en likformig beskattning på 30 procent i och med 1990-års skattereform. En strikt likformig beskattning skulle kräva att inkomster beskattas enligt belöpandeprincipen.

Av enkelhetsskäl avfärdades dock belöpandeprincipen till förmån för realisationsprincipen och kontantprincipen.¹⁷⁴ Detta innebar däremot att skattskyldiga kunde erhålla räntefria skattekrediter genom att realisera värdeminskningar i förtid och skjuta realiseringar av värdeökningar på framtiden. Detta skulle strida mot målet om en likformig beskattning. Således beslutades att kapitalförluster endast är avdragsgilla med 70 procent enligt huvudregeln.¹⁷⁵ Detta ansågs däremot innebära en omotiverat hård beskattning av aktier eftersom en sådan investering är relativt riskfylld och lagstiftaren vill främja företagets kapitalanskaffning. Kvittning medgavs därför för kapitalförluster på delägarätter mot kapitalvinster på delägarätter.¹⁷⁶ Vidare ansågs värdetförändringarna på svenska fordringsrätter vara så pass små att en begränsad avdragsrätt inte var motiverad eftersom tillskapandet av skattekrediter ansågs osannolik. Avdrag för kapitalförluster på marknadsnoterade svenska fordringsrätter medgavs således med 100 procent. Till följd av praxis medges nu även avdrag med 100 procent på marknadsnoterade utländska fordringsrätter, eftersom den diskriminerande behandlingen ansågs strida på EU-rättens krav på fri rörlighet av kapital.¹⁷⁷ Avdrag för kapitalförluster på tillgångar som beskattas enligt 52 kap. IL medges däremot alltså med 70 procent. Främst är det handel med råvaror och kryptovalutor som beskattas i 52 kapitlet.¹⁷⁸

Eftersom skattesatsen generellt sett är 30 procent för kapitalvinster är det avdragsrätten för vissa kapitalförluster som utgör det stora undantaget från en annars likformig beskattning i svensk rätt. Frågan är då om denna oförmånliga avdragsrätt kan rättfärdigas mot bakgrund av de övergripande målen med skattesystemet.

Bitcoin är som framgått tidigare en volatil finansiell produkt. Med stora värdetförändringar ges en möjlighet att skapa räntefria skattekrediter. Detta

---

¹⁷⁴ Se kapitel 4.3.1.

¹⁷⁵ Se kapitel 4.3.2.

¹⁷⁶ Se kapitel 4.3.3.1.

¹⁷⁷ Se kapitel 4.3.3.2.

¹⁷⁸ Se kapitel 4.3.3.3.

skulle strida mot målet om en likformig beskattning. Huruvida dessa värdeförändringar på något sett är förutsebara för den skattskyldige är däremot tveksamt. Lagstiftaren motiverade den begränsade avdragsrätten på utländska fordringsrätter bland annat med att värdeförändringarna på dessa i viss mån var förutsebara, vilket möjliggör skatteplanering.¹⁷⁹ Eftersom priset på Bitcoin enbart beror på utbud och efterfrågan och inte värdeförändringen på någon underliggande ekonomisk verksamhet eller liknande, innebär en investering i Bitcoin ren spekulering i det framtida värdet. Att det på något sätt skulle vara förutsebart är osannolikt.

I och med att kapitalförluster på utländska fordringsrätter numera få dras av med 100 procent kan det enligt min mening starkt ifrågasättas om avdragsbegränsningen på andra tillgångar som Bitcoin kan rättfärdigas av skattekreditskäl. En investering i exempelvis CFD-kontrakt är väldigt riskfylld oavsett om den underliggande tillgången är utländsk valuta eller Bitcoin.¹⁸⁰ Lagstiftaren avsåg visserligen att kapitalförluster på utländska fordringsrätter inte skulle erhålla en mer generös avdragsrätt än kapitalförluster på andra tillgångar, gällande rätt har dock förändrats. Den olikformiga behandlingen av Bitcoin och andra finansiella produkter som beskattas enligt 52 kap. anser jag därför obefogad om argumentet är skattekreditskäl.

Lagstiftaren har vidare motiverat en begränsad avdragsrätt för tillgångar som beskattas enligt 52 kapitlet av kontrollskäl.¹⁸¹ Vad som avses med detta är att om handel med en produkt är svårkontrollerad är det svårt för Skatteverket att med säkerhet veta om en förlust faktiskt är verklig eller inte. Min tolkning av detta är att lagstiftaren beförde att skattskyldiga kan fabricera förluster på svårkontrollerade finansiella produkter och på så vis erhålla skattekrediter. Här är enligt min mening en avdragsbegränsning för kapitalförluster på Bitcoin till viss del berättigad. En innehavare av kryptovalutan är anonym och

---

¹⁷⁹ Se kapitel 4.3.3.2.

¹⁸⁰ Se kapitel 2.4.3.2.

¹⁸¹ Se kapitel 4.3.3.3.

handel sker på mindre etablerade handelsplatser där kontrollsvårigheterna kan vara stora. Jag anser dock att detta är ett bristfälligt argument. Skatteverkets svårigheter i taxeringsarbetet borde inte föranleda att vissa skattskyldiga behandlas mindre förmånligt vid beskattningen än andra. Antingen är en förlust verklig och avdrag ska medges, eller så är den inte verklig och avdrag ska inte medges. Som Lodin framhåller i sin artikel *Några kvalitetskrav på en god skattelagstiftning* bör en skatt uppfattas som rättvis för att uppnå kravet på legitimitet.¹⁸² Att investeringar på vissa finansiella produkter behandlas sämre skattemässigt än andra till följd av ett svårt taxeringsarbete anser jag varken vara rättvist eller befogat.

Särskilt belyser beskattningen av indexobligationer den brist på likformighet och förutsebarhet som kapitalvinstbeskattningen innebär. Som redogjorts för i kapitel 5.3 och 5.4.2 klassificeras inte indexobligationer enbart baserat på den underliggande tillgången. Är den underliggande tillgången vid emissionstidpunkten övervägande knuten till något annat index än ett aktieindex, så klassificeras den som en fordringsrätt. Beroende på i vilken valuta den är utställd klassificeras den antingen som en svensk eller utländsk fordringsrätt. Om en indexobligation med avkastning knuten till utvecklingen på värdet av Bitcoin skulle klassificeras på samma sätt som råvaruindexobligationer, skulle de beskattas som svenska eller utländska fordringsrätter, med en avdragsrätt på kapitalförluster med 100 procent. En likformig beskattning bör inte medge olika avdragsregler för två produkter som är exponerade för samma risk och där värdeutvecklingen beror på samma underliggande tillgång. Dessutom skapar de snåriga reglerna för klassificering av nya finansiella produkter en oförutsebarhet som inte kan anses önskvärd i skatterätten.

---

¹⁸² Se kapitel 4.1.

6.3 Sammanfattande slutsatser

Utifrån Bitcoins faktiska egenskaper och konstruktion anser jag alltså inte att de bör klassificeras som varken en delägarrätt eller fordringsrätt. Beskattning kan därmed bara ske enligt bestämmelserna i 52 kap. IL om andra tillgångar.

Som framgått i uppsatsen är det avdragsrätten för framförallt kapitalförluster som beskattas enligt 52 kapitlet som utgör undantag från en annars likformig beskattning. Detta är inte något som har gått lagstiftaren obemärkt förbi, avsteget från likformighetsprincipen har ansetts befogad eftersom möjligheterna att frambringa skattekrediter (antingen till följd av kraftiga värdetförändringar eller kontrollsvårigheter) har ansetts strida mot skattelagstiftningens mål i högre utsträckning. Som jag anført i föregående kapitel anser jag däremot inte att de argumenten håller. Särskilt om man beaktar skattesystemets övriga mål om enkelhet och förutsebarhet. Som regelsystemet är utformat idag är det inte bara olikformigt utan också väldigt svårnavigerat, och den komplicerade kvalificeringen av olika finansiella produkter ger upphov till en rättsosäkerhet.

Samtidigt är lagstiftarens uppgift inte enkel på något vis. Det introduceras ständigt nya finansiella produkter på marknaden och det är omöjligt att hålla jämna steg med utvecklingen. Hur lagstiftningen borde utformas för att bättre möta målet om en likformig beskattning överlåter jag däremot till någon annan, bättre kvalificerad för uppgiften.

Käll- och litteraturförteckning

KÄLLOR

Offentligt tryck

Prop. 1990/91:54 om kvarvarande frågor i reformeringen av inkomst- och företagsbeskattningen, m.m.

Prop. 1989/90:110 om reformerad inkomst- och företagsbeskattning.

SOU 1929:69 om inkomst- och förmögenhetsskatt.

SOU 1989:33 Del I Reformerad inkomstbeskattning.

SOU 1989:33 Del II Reformerad inkomstbeskattning.

LITTERATUR

Tryckta källor

Bal, Aleksandra (2019), *Taxation, Virtual Currency and Blockchain*, Wolters Kluwer Law & Business, Nederländerna.

Dahlberg, Mattias (2011), *Ränta eller kapitalvinst: Grundproblem i kapitalinkomstbeskattningen – särskilt vad gäller finansiella instrument i gränlandet mellan lånat kapital och eget kapital*, Iustus Förlag AB, Uppsala.

Elgebrant, Emil (2012), *Ägande & värde av utsläppsrätter och andra liknande handelsobjekt*, Jure Förlag AB, Stockholm.

Elgebrant, Emil (2016), *Kryptovalutor – särskild rättsverkan vid innehav av bitcoins och andra liknande betalningsmedel*, Upplaga 1:1, Wolters Kluwer Sverige AB, Stockholm.

Hilling, Axel (2007), *Income Taxation of Derivatives and other Financial Instruments – Economic Substance versus Legal Form: A study focusing on Swedish non-financial companies*, Jönköping International Business School Dissertation Series, No. 042, Jönköping.

Jevons, Stanley (1882), *Money and the Mechanism of Exchange*, Upplaga 5, Kegan Paul, Trench & Co., London.

Kaldal, Anna och Sjöberg, Gustaf (2018), *Vetenskapskrav på uppsatser i rättsvetenskap – handfasta tips*, Jure Förlag AB, Stockholm.

Lewander, Anna (2017), *Den skatterättsliga gränsdragningen mellan ränta och utdelning*, Upplaga 1:1, Iustus Förlag AB, Uppsala.

Lindskog, Stefan (2018), *Betalning – om kongruent infriande av penningsskulder och andra betalningsrättsliga frågor*, Upplaga 2:1, Norstedts Juridik AB, Visby.

Lodin, Sven-Olof, Lindencrona, Gustaf, Melz, Peter, Silfverberg, Christer, Simon-Almendal, Teresa (2017), *Inkomstskatt – en läro- och handbok i skatterätt del 1*, Upplaga 16, Studentlitteratur AB, Lund.

Melz, Peter (1986), *Kapitalvinstbeskattnings problem – företrädesvis vid fastighetsförsäljningar*, Juristförlaget vid Stockholms universitet, Stockholm.

Mankiw, N. Gregory (1998), *Principles of Economics*, The Dryden Press, Forth Worth, Texas.

Mutén, Leif (1966), *Tre skatterättsliga uppsatser*, Studentbokhandeln AB, Uppsala.

Persson Österman, Roger (1997), *Kontinuitetsprincipen i den svenska inkomstbeskattningen*, Upplaga 1:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm.

Schembri, Tessa (2018), *The Legal Status of Cryptocurrencies in the European Union*, University of Malta, Malta.

Thorell, Per (1988), *Beskattnings och utländsk valuta*, Iustus Förlag AB, Uppsala.

Tivéus, Ulf och Jacobsson, Sara (2013), *Skatt på finansiella instrument*, Upplaga 1:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm.

Artiklar

Asmundson, Irena och Oner, Ceyda, 'What is money?', *Finance and Development* 2012:9, Vol. 49, No. 3.

Camera, Gabrielle (2017), 'A perspective on electronic alternatives to traditional currencies', *Sveriges riksbank: Economic review* 2017:1, s. 126-148.

Europeiska centralbanken (2012), 'Virtual Currency Schemes', *ECB Publications* 2012:10.

Flodén, Tomas (2005), 'Indexobligationer – en granskning av informationen till kunderna', *Finansinspektionens Rapport* 2005:1.

Financial Action Task Force (2014), 'Virtual Currencies: Key Definitions and Potential AML/CFT Risks', *FATF Report* 2014:6.

Gunnarsson, Åsa (1998), 'Skatteförmåga och skatteneutralitet – juridiska normer eller skattepolitik?', *Skattenytt* 1998, s. 550-559.

Hilling, Axel (2008), 'Kapitalvinstbeskattning av finansiella produkter', *Svensk Skattetidning* 2008:10, s. 700-721.

Hilling, Axel (2009), 'Avkastning från financial spread betting – kapitalvinst eller lotterivinst?', *Skattenytt* 2009, s. 103-113.

Hilling, Maria och Hilling Axel (2009), 'Regeringsrättens Kursförlustdom – en dom med konsekvenser för svensk kapitalvinstbeskattning', *Svensk Skattetidning* 2009:5, s. 569-582.

Lodin, Sven-Olof (2007), 'Några kvalitetskrav på en god skattelagstiftning', *Skattenytt* 2007, s. 477-490.

Söderberg, Gabriel (2018), 'Är Bitcoin och andra kryptotillgångar pengar?', *Sveriges Riksbank: Ekonomiska kommentarer* 2018:5, s. 1-14.

Virin, Niclas (2011) 'Derivattransaktioner ska beskattas i inkomstslaget kapital', *Skattenytt* 2011, s. 3-12.

Elektroniska källor

Avanza, Vad är Bitcoin XBT och Ethereum XBT?,
<<https://www.avanza.se/kundservice.html/662/vad-ar-bitcoin-xbt-och-ethereum-xbt/>>, besökt 2019-03-04.

Bitcoin.se, Köpa bitcoin, <<https://www.bitcoin.se/kopa-bitcoin/>>, besökt 2019-02-28.

Bitcoin.org, Hur fungerar Bitcoin?, <<https://bitcoin.org/sv/hur-det-fungerar/>>, besökt 2019-03-04.

BTCX, Köpa Bitcoin, <<https://bt.cx/sv/kopa-bitcoin/>>, besökt 2019-03-05.

Coin Market Cap, Currencies,
<<https://coinmarketcap.com/currencies/volume/24-hour/>>, besökt 2019-02-13.

Coinbase, <<https://www.coinbase.com/>>, besökt 2019-03-05.

Dagens Juridik (2017), Värdeökningen på kryptovalutor kan få stora konsekvenser skatterättsligt, <<http://www.dagensjuridik.se/2017/12/vardeokningen-pa-kryptovalutor-kan-fa-stora-konsekvenser-skatterattsligt/>>, besökt 2019-02-18.

Handelsbanken (2012), Informationsblad enligt lagen om värdepappersmarknaden, Certifikat,

<https://borsrum.handelsbanken.se/Global/Kunskapsbanken/Infoblad/infobl ad_certifikat.pdf>, besökt 2019-03-03.

Handelsbanken (2018), Informationsblad och passandebedömning – december 2018,
<https://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentsv.nsf/vlookuppics/y_bankare nden_privat_infoblad_valutaderivat/%24file/infoblad_valutaderivat.pdf>, besökt 2019-02-23.

Nakamoto, Satoshi (2008), *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, <<https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>>

Privata affärer (2009), Så fungerar CFD,
<<https://www.privataaffarer.se/articles/2009/12/11/sa-fungerar-cfd/>>, besökt 2019-02-19.

Skatteverket (2014), CFD swappar och andra terminsliknande värdepapper,
<<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2014.3/2827.html>> , besökt 2019-02-18.

Skatteverket (2019), Det här granskar Skatteverket i år,
<<https://skatteverket.se/omoss/press/pressmeddelanden/2019/2019/dethargra nskarskatteverketiar.5.51fbd538168bf5dc4861845.html>>, besökt 2019-02-13.

Skatteverket, Valutahandel,
<<https://www.skatteverket.se/privat/skatter/vardepapper/omovrigavardepap per/utlandskvaluta/valutahandel.4.70ac421612e2a997f85800029336.html>>, besökt 2019-02-18.

Rättsfallsförteckning

Högsta förvaltningsdomstolen

RÅ 1999 ref. 69

RÅ 2003 ref. 43

RÅ 2005 ref. 4 II

RÅ 2008 ref. 3

Regeringsrättens dom meddelad 2009-03-30 i mål nr 3264-05

Regeringsrättens dom meddelad 2010-11-23 i mål nr 3718-10

Högsta förvaltningsdomstolens dom meddelad 2018-12-04 i mål nr 2674-18.

Kammarrätten

Kammarrätten i Göteborg dom meddelad 2008-10-10 i mål nr 2331-7.

Förvaltningsrätten

Förvaltningsrätten i Malmö dom meddelad 2014-03-13 i mål nr 2815-13.

Skatterättsnämnden

SRN förhandsbesked 2018-04-18 i dnr 78-17/D.

Skatteverket

Skatteverket ställningstagande 2008-04-29 i dnr 131 588434-07/111.

Skatteverket ställningstagande 2009-04-22 i dnr 131 346922-09/111.